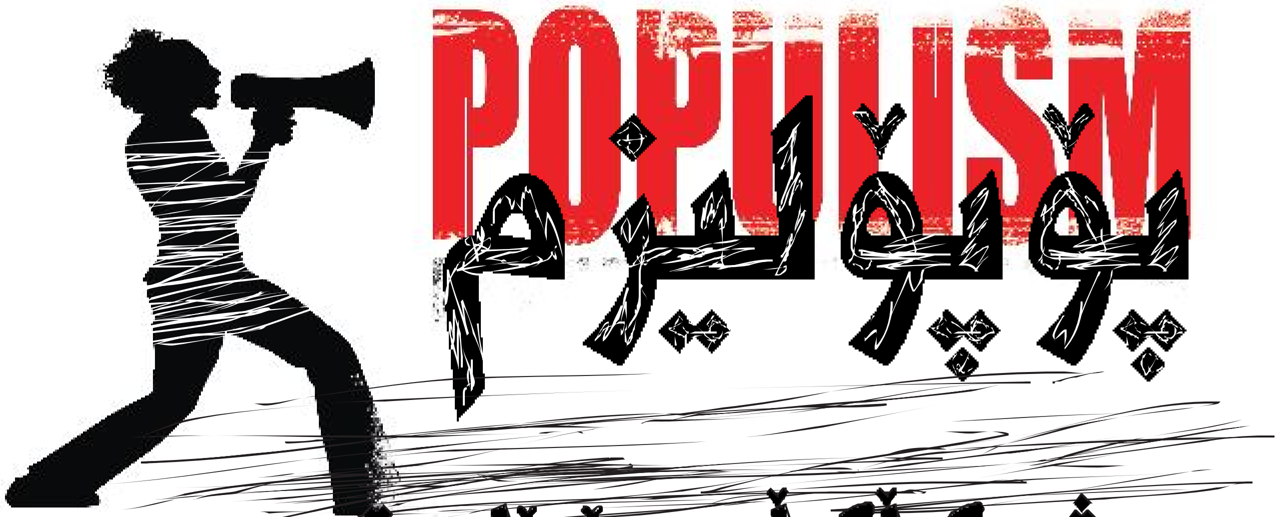

دژی کەڵکەڵەی پۆپۆلیستی

سلاڤۆی ژیژەك

عباس ارج پیما
لە فارسییەوە: ئەرسەلان حەسەن

بەشی دووەم

بێگومان وەڵامی نەرێنی فەرەنسی و ئەڵمانییەکان بۆ ڕەشنووسی دەستووری ئەوروپا، نموونەیەکە لە تیۆری فەرەنسیدا، بەدالی کۆتا دەخوێنرێتەوە: یەك (نە)ی مانای شێوێنراو، نەگونجاو، سەرجاوە گرتوو لەهۆکاری فرەلایەن، سندوقێك لەخاڵە هاوبەشەکان، بەرگریکردن لەمافەکانی کرێکاران و ڕەگەز پەرستی، کاردانەوەی کوێرانەو ترسناك بەهەڕەشەی واتای ئاڵوگۆڕ و ئومێدە شاراوە یۆتۆپیایەکان، هەموویان بەیەکەوە، پێمانەوتری ئەو نەیە، لە ڕاستیدا، نە وتنە بەزۆربەی شتەکان: نیولیبرالیزمی ئەنگلۆساکسۆن، شیراك و حکومەتی ئەوکاتی فەرەنسا، پەلاماری کرێکارانی کۆچبەری پۆڵەندی کە حەق دەستی کرێکارانی فەرەنسی کەم دەکەنەوە و... . شەڕی ئێستا ڕاستەقینەیە: شەڕ لەسەرماناى ئەو (نە) یە، کێ داگیریدەکات؟ کێ - ئەگەر کەس هەبێ - بۆ بۆچوونی سیاسی جیاواز و گونجاو دەگۆڕێت؟

ئەگەر متالآی زاڵی ئەم (نە) یە هەبێ، هاوتای گۆڕانکاری نوێی دروشمی کۆنینەی کلینتۆنە، «ئـەوە ئابوریيە، گەمژە!». بەمجۆرە ئەو نە یە وەڵامێك بوو بۆ وەستانەوەی ئابوری ئەوروپا، بەسەرنجدان بە بەربەستە نوێکانی ئابوری کە لەسەر ڕێگای دەردەکەوتن و خاوبوونەوەی ئابوری، کۆمەڵایەتی، سیاسی و ئایدۆلۆژیەکەی، بەڵام وەڵامێکی لێکترژ، نەگونجاو، کاردانەوەیەك کە

دروست نوێنەرایەتی خاوبوونەوە و ناکردەیی ئەورووپییە ناپابەکانی دەکرد، کەساتێك کە خوازیاری ئیمتیازاتی حکومەتی خۆشگوزەرانی پێشوو بوون، کاردانەوەی ئەورووپای کۆن لە دەرەنجامی ترسی گۆڕانی راستەقینە، خۆدزینەوە لە قبوڵکردنی نەپسانی یۆتۆپیای مۆدێرانیزاسیۆنی جیهانگرا1. جێی سەرسوڕمان نییە کە کاردانەوەی ئەورووپای فەرمی بۆ ئارەزوومەندییە ترسناکەکان، دژی ئەقڵخوازانە، رەگەزپەرستانەو تەریکخوازی تاڕادەیەك سەراسیمە بوو، کە پشتیوانی ئەم نە یە بوون، (نە) یەك کە بەرەتکەرەوەی تەسکبینانەی کەشی کراوەو فرەکەلتورگەرایی لیبراڵ دادەنرێت. بیستنی سکاڵای کەشەکردنی بێ مەیلی نێوان دەنگدەران و دابەزینی بەشداری سیاسی خەڵك بۆتە نەریت. لیبراڵەکان بەردەوام نیگەرانی پێویستی جوڵەی خەڵك و باسی پێگەی پێشەوایانی کۆمەڵگەی مەدەنی دەکەن، تا زیاتر رایانبکێشنە پرۆسەی سیاسییەوە. هەرچەند هەر کاتێ خەڵك لەخەوی خۆشی دوور لەسیاسەت هەڵدەستن، بەپێی رێسا، دەکەونە ژێر ئاڵای ئاژاوەی پۆپۆلیستی و دەستە راستەوە، کەوایە سەیر نییە کە ئێستا زۆربەی لیبراڵە تەکنۆکراتە گەشبینەکان حەپەساون، کە چ جای ئەو سستی و خۆدزینەوە لە سیاسەت بەرهەمێکی پەنهان و پێچراوە بێت.

دەبێ لە زەینمان دابێت کە هەتا ئەو توخمانە چۆن، بەکردەوە، شوێن ئاڕازی کرێکاری داگیردەکەن، کە بەناوی رەگەزپەرستی پەتی دەستە راست سەرهەڵدەدەن. دیارە داواکاری وەستانی کۆچکردنی کرێکارانی بێگانە پێشینەی رەگەزپەرستیە، کە بەهەڕەشەیەك بۆسەر کارمان هەژماردەکرێن، بەم حاڵە، دەبێ سەرنج لەو واقعیەتە ئاساییە بدەین، کە پەلاماری کرێکارانی کۆچبەر لەوڵاتانی کۆمۆنیستی پێشوو دەرەنجامی ئیبوردەیی فرە کەلتورگەرایی نەبووە، لە راستیدا بەشێکە لە ستراتیژیەتی سەرمایە بۆ جڵەوی هێشتنەوەی ویستی کرێکاران، هەربۆیە لەئەمریکا، بۆش بۆ دیموکراتەکان زیاتر هەڵدەسوڕێ، کە کێڕۆدەی گوشاری یەکێتیە پیشەییەکانن، بۆ بە یاساکردنی بارودۆخی کۆچبەرانی نا یاسایی مەکسیکی. بەمەش ئەمرۆ، تەنزاویانە، پۆپۆلیزمی رەگەزپەرستی راست بەباشترین شێوە، دەیسەلمێنێ کە دژایەتی چینایەتی نەك تەنیا نەماوە، بەڵکو راستە. وانەیەك کە دەبێ چەپەکان فێری بن ئەوەیە، کە لە هەڵەی هاوکات نهێنیانەی جێگرەوەی رەگەزپەرستانەی پۆپۆلیستی لە نەفرەت بە بێگانە خۆیان بواردو تەڕو وشکیان پێکەوە نەسووتاند، هەروەها ئابێ بەنوێنەرایەتی لەفەزای کراوە، فرەکەلتوری، بەتەواوەتی، لەبەرامبەر پۆپۆلیزمی رەگەزپەرست و دژە کۆچبەری

بوەستێ و پێکهاتەی چینایەتی جێگۆڕکێ بووی لەبەین یبات. کاری خێرخوازانە کە ئیدیعای دەکات، پێداگری پەتی بەسەر فەزای کراوەی لەسەر بنەمای فرەکەلتوری، خاینانەترین شێوازی دەرکەوتنی دژایەتی چینایەتی دژی کرێکاریە.

لەم بارەیەوە، کاردانەوەی سیاسەتکاری سەرەکی ئەڵمانیا بۆدامەزراندنی حزبی چەپی (links parties) نوێ بۆ هەڵبژاردنی 2005 نمونەی گروپێکی باشە لە خەڵک، ئیتلافێك لەحزبی چەپی ئەڵمانیای خۆرهەڵات و بیرکەرەوانی دیکەی چەپی حزبی سۆسیال دیموکراسی (SPD). کاتێك یۆشکا فیشەر سکار لافۆنتینی ئاونا هایدەرێکی ئەڵمانی (چونکە لافۆنتین بەهاتنە ناوەوەی هێزی کاری هەرزان لە ئەوروپای خۆرهەڵاتەوە رازی نەبوو، کە مافی کرێکارانی ئەڵمانی دادەبەزاند) بۆ ئاستێکی زۆر خواری پیشەیی دابەزی. کاردانەوەی ئاڵۆز و زێدەڕۆیی دەزگای سیاسی (تەنانەت کەلتوری)، کاتێك کە سکرتێری حزبی سۆسیال دیموکراس دەڵلالی دارایی ئاونا کوللەی گوتار، ئاماژەیەك بوو لە نەخۆشی، گوایە ئێمە لەسەدا سەد بووژانەوەی نیوئازیزم دەبینین. لەدەستدانی تەواوی بۆچوونی سیاسی و جگە لەوە توانای لێکجیاکردنەوەی چەپوڕاست، خۆی لەخۆیدا سەراسیمەی سیاسی دەردەخات. راپا بوون و راوەدوونانی پەروەردەی هەرجۆرە ئەندێشەیەك لەدەرەوەی تایبەتی پۆست سیاسی تۆمارکراو بەناوی خەڵك خەڵەتێنی پۆپۆلیستی، تا ئەم ساتە، حەتمیترین شایستەیە بەسەر ژیانمان لەژێر یاساغی ئەندێشەی (denkverbot)ی نوێ بووە. (تراژیدی، ئامادەیی حزبی چەپ وەك حزبی ئۆپۆزسیۆنی پاکە کە بەکردەوە هیچ بەرنامەیەکی گشتی نزیکی سەرکەوتنی نیە).

پۆپۆلیزم: لینکدژیەکانی چەمکێك

بەمجۆرە (نە) ی فەرەنسی ئەڵمانی دوا بەسەرهاتی چیرۆکی پۆپۆلیزممان بۆ دەخاتەروو. پۆپۆلیزم بۆ دەستەبژێرانی لیبراڵ - تەکنۆکرات، بەشێوەی سروشتی وێنای سەرەتاییەکەی دەرخستنی فاشیزمە، مردنی ئەقڵی سیاسی، شۆڕشێکە لەژێر ئاڵای خولیای کوێری یۆتۆپیایی، سادەترین وەڵام بۆ ئەو بەد گومانییە ئەوەیە، کە ئیدیعا بکەین پۆپۆلیزم لەخۆیدا ناچالاکە: جۆرێك سامانە یان میکانیزم (deposited) رواڵەتی – باڵادەستی، کە دەکرێ ئاوێتەی کێشە سیاسیە جیاوازەکان بکرێت. ئارنستۆ لاکلاو بە راشکاوی ئەم بابەتەی شرۆڤەکردووە2. بەباوەڕی لاکلاو، لەنمونەی جوانی خود - گەراوە، لۆژیکی جومگە بەندی (articulation) هەژموونێك بۆ بەرەنگاری چەمکی تێوان پۆپۆلیزم و سیاسەتیش بەکار دەبرێ: پۆپۆلیزم بابەتی (a) ی سمۆڵی لکاندنی سیاسەتە، وێنای تایبەتی کە نیشانەی رەهەندی تێکڕایی کاری سیاسیە و لەم رووەوە سادەترین رێگا بۆ تێگەیشتن دەخاتە بەردەستمان. هیگڵ زاراوەیەکی بۆ دەستوەردانی کاری تێکڕایی لەگەڵ بەشێك لە ناوەڕۆکی تایبەتی داهێنا: حەتمیەتی بەرامبەر، (gegensatzliche Bestimmung) خاڵێك کە تێکڕایی لەکرۆکی یەکێ لەبەشەکانی، رووبەڕووی خۆی دەبێتەوە. پۆپۆلیزم نەك جۆری تایبەتی جوڵانەوەی سیاسی، بەڵکو پاکترین شێوەی کاری سیاسیە، هەڵاوسانی فەزای کۆمەڵایەتییە، کە هەر ناوەڕۆکێکی سیاسی دەخاتە ژێر کاریگەریەوە. بەشەکانی بەجۆرێك پەتی وێنایی - باڵادەستی و نا ئەنیکن، کاتێك پۆپۆلیزم روودەدا، کە کۆمەڵێك خواستی دیموکراسی بەتایبەت (ئاسایشی کۆمەڵایەتی، تەندروستی، خزمەتگوزاری، باجی کەمتر، ئاشتی و....)

ئێستا ئاشکرایە کە بۆچی لاکلاو پۆپۆلیزم لەململانێی چینایەتی بە باشتر دەزانێت: پۆپۆلیزم لە ململانێی کراوەدا قاڵبی نەزۆك و باڵادەستی بەدیدێنێ کە بیروناوەڕۆکی سەرەکیەکەی بەهۆی شەڕی شیمانەیی بۆ دەستەبەرکردنی هەژمونی دیاریدەکرێت

وەك زنجیر لەكۆمەڵەی هاویەهایەكاندا دەتەنرێن، زنجیرێك كە خەڵك وەك ئاسكاری سیاسی كۆمەڵی بەرهەمدێنێت. تایبەتمەندی پۆپۆلیزم نەك ئاوەڕۆكی بوونی داواكاریەكان، بەڵكو ئەو راستیە رواڵەتییە پاكەیە كە خەڵك لەناو ئەڵقەكانی پەیوەندیان وەك ئاسكاری سیاسی دەردەكەوێ، هەموو لێكدژیە لاوەكیە جۆراوجۆرەكان و هاوشەڕەكان لەدەستەی تۆپۆزسیۆنی ئەنتاگۆنیستی تێكڕایی و هەمەلایەنەی ئێواتمان (خەڵك) و ئەمان هەڵدەتۆقێ. دیسانەوە پێشتر ئاوەڕۆكی ئێمەو ئەمانیشی جێ كردووە و جێگیر نەبووە، رێك وەك ئەو قومارەیە لە ململانێ بۆ هەژمونی، هەتا توخمە ئایدۆلۆژیەكانی وەك رەگەزپەرستی دڕندانەو شەڕی یەهودیش، دەتوانن بۆ دروستكردنیان، بینە پێكەوە بەستراوی كۆمەڵەی پۆپۆلیزمی هاویەهایەكان.

ئێستا ئاشكرایە كە بۆچی لاكلاو پۆپۆلیزم لەململانێی چینایەتی بە باشتر دەزانێت: پۆپۆلیزم لە ململانێی كراوەدا قاڵبی ئەزۆك و باڵدەستی بەدیدێنێ، كە بیروئاوەڕۆكی سەرەكیەكەی بەهۆی شەڕی شیمانەیی بۆ دەستەبەركردنی هەژمونی دیاریدەكرێت، لەكاتێكدا ململانێی چینایەتی بوونی گروپێكی كۆمەڵایەتی تایبەت (چینی كرێكار) وەك فاكتەری سیاسی باش دەكاتە پێش گریمانە، ئەم باشییە بۆخۆی بەرهەمی ململانێی هەژمۆنێك نەبووە و لەسەر پێگەی كۆمەڵایەتی واتایی چینی كرێكار وەستاوەتەوە، ململانێی سیاسی - ئایدۆلۆژی بەم شێوەیە لەكۆتایی دەربارەی پرۆسە كۆمەڵایەتیە واتاییەكان، دەسەڵاتەكان و لێكدژیان، بۆ دیاردەی مام ئاوەندی دادەبەزێت. لە بەرامبەردا، راستی لای لاكلاو هەڵكشانی جۆرێكی تایبەتی ململانێی هاوسەنگە بۆ هەموو جۆرە شەڕەكان، نەك راستێكی پێشتر زانراو، بەڵكو دەرئەنجامی ململانێی سیاسی شیمانەییە بۆ هەژمونی. لەسیستەمێكدا، دەكرێ ئەو ململانێیە شەڕی چینایەتی بێت، لە سیستەمێكی تردا ململانێی ئەنارشیستی بۆ لێكبوردەیی كەلتوری. هیچ پێویستیەكی دەروونی خۆیی لەململانێیەكی تایبەتی نییە، كە پێشتر لەدەرونی هەژمۆنێك، وەكو هاوسەنگی گشتی بۆ هەموو شێوەكانی پێكدادانی بداتێ. بەمەش ململانێ بۆ هەژمونی هەم مەودای كەم نەكراوەی نێوان شێوەی تێكڕایی و زۆرینەی بیروئاوەڕۆكی سەرەكی لاوەكی و هەم بوونی پرۆسەی شیمانەیی پێشگریمانە دەكات، كە بەهۆی یەكێ لەم بیروئاوەڕۆكە سەرەكییە گۆڕانی ماهیەت دەداتە بەرجەستەكراوی یەكجێی رەهەندی تێكڕایی، بۆ نموونە (بەپێی نموونەی خودی لاكلاو) لە پۆڵەندای دەیەی 1980 خواستەكانی Solidarnosc (جوڵانەوەی هاوپێوەندی) بووە بەرجەستەی رەتكردنەوەی رژێمی كۆمۆنیستی تێكڕای خەڵك، بەمەش هەموو ئەو بابەتە جیاوازانەی دژی كۆمۆنیستی (لە بابەتی ئاسیۆنالیزمی موحافیزكار، لیبراڵ دیموكراسی، یوروپا جیاوازی كەلتوری تا بابەتی كرێكارانی چەپ) خۆیان لەدالی كۆتای هاو پەیوەندی ئاسینەوە پشتڕاستكردەوە.

بەمجۆرە لاكلاو بابەتەكەی هەم لەبەرە بەرەخوازی (بەدابەزینی رەهەندی كاری سیاسی، تێگەیشتنی قۆناغ بەقۆناغی داواكاری دیموكراسی و لاوەكی كەشی كۆمەڵایەتیە لەسەر بنەمای جیاوازی بەجێیدەهێڵێ.) جیادەكاتەوە و هەم لە ئەندێشەی بەرامبەری، واتە شۆڕشی هەمەلایەنە، كە كۆمەڵی تەواو و تاكی گەل خۆی لێدەكەوێتەوە. ململانێی هەژمونی لەهەردوولای ئادیارە، كە داواكاری تایبەتی ناوی بۆ فاكتەری سەرەكی هەڵكشاوە و تێكڕای خەڵك پیشاندەدات، كەوایە مەیدانی سیاسی گرفتاری گرژی نێوان دالە كۆتاكان و لێهاتووەكان دەبێ، هەندێك كە دەوری دالی كۆتا دەبینن، بە بەرجەستەكردنی راستەوخۆی رەهەندی تێكڕایی و تێكهەڵكێشی زنجیرە هاویەهایەكان، ژمارەیەكی زۆر لەدالە لێهاتووەكان یەكپارچە و یەكسان دەكەن3. لاكلاو ئەو كەشە بۆشەی نێوان پێویستی بوون ئاسی بە بۆچوونی ئۆپۆزسیۆنی پۆپۆلیستی (مەرجدار بەو راستیە كە گوتاری دەسەڵاتی هەژمۆنیكی، ناتوانێ كۆمەڵێك داواكاری جەماوەری تێكهەڵكێش و یەكپارچە بكات) هانی ئاوەڕۆكی بوونی شیمانەیی دەدا، كە ئەم رایە، بۆ شرۆڤەی گۆڕانكاری لە رووی زۆر لەدەنگدەرانی فەرەنسی لەدەیەی 1970 لەحزبی كۆمۆنیست بۆ بەرەی میللی (National Front) راستگەڕاو پۆپۆلیستی، دەچنەپاڵی. ئەو چارەسەرە دزە دەكاتە بابەتی داهێزرانی هاوپەیوەندی قوڵتری (بێگومان، تەواویەتخواز)ی نێوان راستی دەمارگیرو چەپی دەمارگیرەوە4.

هەرچەند تیۆری لاكلاو دەربارەی پۆپۆلیزم وەك نموونەیەكی باڵا (مخابن لە تیۆری كۆمەڵایەتی، دەگمەن) پێ لەسەر چەمكی زۆر بەرجەستە دادەگرێ،

بەڵام دەبێ دوولایەنی مەسەلەساز بیربهێنرێتەوە. یەکەم، پێناسەی بۆ پۆپۆلیزمە، کۆمەڵێك مەرجی رواڵەتی بۆ پاساودانی بەپۆپۆلیستی زانینی دیاردەیەك بەس نییە کە هەژماری دەکات، هەروەها دەبێ ئاراستەیەك بخرێتە ژێر سەرنجەوە، کە گوتاری پۆپۆلیستی ناوی جێی ئەنتاگۆنیستی گرتۆتەوە و دوژمن ئافەریدە دەکات. لەپۆپۆلیزمدا لەبەینبردنی دوژمن، کە بوونەوەرێکە فڕێ دراوەتە دەرەوە، یان لەبوونەوەری ئەرێنی و بوون ئاسانەدا بۆتە شت (تەنانەت ئەگەر ئەو بوونەوەرە تارمایی ئاسا بێ)، هاوسەنگی و دادپەروەری دەگێرێتەوە، بەجۆرێکی هاو وێنە، ئاسنامەکەمان - هۆکاری سیاسی پۆپۆلیست - وەك بوونەوەری پێشوو دەربارەی هێرشی دووژمن تێگەیەنراو دەبێت. با لەشیکاری خودی لاکلاو بکۆڵینەوە، کە بۆچی چارتیزمی وەك پۆپۆلیزم هەژمار کردووە: (ناوەرۆکی زاڵی چارتیزم دانانی ئاژاوەگێرییە هەبووەکانی کۆمەڵ، نەك لەخودی سیستەمی ئابوریدا، بەڵکو لەبەرامبەری، قۆرخکردنی دەسەڵاتە لەلایەن گرووپە ئەنگڵ و بازرگانانی چڵەوکەری دەسەڵاتی سیاسی، بە دەربڕینی کۆبێن «Cobbett»، «گەندەڵی کۆنی»... هەر بەوهۆیەیە کە تایبەتمەندی زۆر زەقی چینی باڵا دەست، کاهلی و ئەنگلی بوونی دەزانرێن.(5).

بەدەربڕینێکی دی، هەرگیز خودی سیستەم هۆکاری کۆتایی ئاڵۆز نییە بۆ پۆپۆلیستێك، بەڵکو هۆی تایبەتی (قۆرخکردنی دارایی و هاوشێوەی و ئەك حەتمەن سەرمایەداری)ە کە گەندەڵی بەسەر سیستەمەکەدا دەسەپێنن، ئەك

رەوتێکی کوشندە کە خۆی لەخۆیدا لە سیستەمەکە دووردەخرێتەوە، بەڵکو بەشێك کە خۆی لەئەنجامدانی ئەرکەکەی دەدزێتەوە. لەبەرامبەردا بۆ مارکسیستێك (هەروەها بۆ فرۆیدێك)، کاری خەسارناسانە (هەڵەی لەخشتەبەرانەی هەندێك لەبەشەکان) ئاماژەی نەخۆشی کاری بەهادارییە، ئاماژەیەکە لە تێکچوونی بنەمایەك کە راپەڕینی خەسارناسانە هەڕەشەی لێ دەکات. لای مارکس، ئاڵەو هاواری ئابوری، کلیلی تێگەیشتنی کاری رێسایی سەرمایەدارین و لای فرۆید، دیاردەی خەسارناسی، وەك

هەستانی هیستریایی، کلیلی تێگەیشتنی جۆنییەتی پێکهاتنی ئاسکاریەکی رێوشوێنی درووستمان (شەڕی نهێنی کە کارەکەی دەپارێزن) دەخاتە بەردەست، هەروەها هەربەو هۆیەیە کە فاشیزم، بێگومان جۆری پۆپۆلیزمە. وێنای فاشیستی لەمرۆڤی جولەکە هاوشێوەی کۆمەڵێك هەڕەشەی (ئاکۆك، تەنانەت نە گونجاو) کە تاکی بەئەزموون، جولەکە هاوکات زۆر روناکبیر، قڕێژ، لەڕووی سێکسیەوە تێر نەبوو، زۆر هەوڵدەرو لەڕوانگەی داراییەوە زۆر چەوسێنەرە. لێرەدا رووبەڕووی تایبەتمەندیەکی کلیلی تری پۆپۆلیزم دەبینەوە کە لاکلاو ئاماژەی پێ نەداوە. بەدرووستی پشتگیری دالی باڵاتری پۆپۆلیستی لەمەڕ دووژمنی کۆتایی، لاڵ و پەنهان دەکات کە:

ئەو دەربڕینەی کە ئۆلیگاریشی بەربرسیاری ئاکامی داواکاری کۆمەڵایەتیە بەماناى دیاریکردنی هۆکارێك نییە، کە بتوانێ لەکرۆکی داواکاری کۆمەڵایەتی دەربێنێ، ئۆلیگاریشی جیا لەو خواستانە زادەی گوتارێکە، کە ئەو خواستانە دەتوانن دەوری لە سەر ببینن... ئێرەیە کە ساتی پۆشایی بەناچاری سەر وەدەردەنێ و بەدوایدا زنجیرەی هاوبەهایی جێگیر دەبێت. بەمەش (پەنهانی و لاڵی)، بێ ئەوەی کە لەهیچ جۆرە بارودۆخێکی پەراوێزی و بەرایی سەرچاوە بگرن، لەسرووشتی کاری سیاسیدا جێگیر بوون.

کەوایە تایبەتمەندی دەرهەستەیی لەخودی پۆپۆلیزمدا، دەبێتە پاشکۆی هەمیشەیی واتایی درۆینی وێنای هەڵبژێردراوی دوژمن، تاکە هۆکار لەودیو شتەکان کە هەڕەشە لەخەڵك دەکەن. ئەمڕۆ لاپ تۆپە کرداوەکان

لاسایی بەرگری پەنجەکان و دەنگی بەرکەوتنی پیتەکان لەسەر کاغەزی ئامێری چاپی کۆن دەکەنەوە. چ نمونەیەك بۆ پێویستی تازە سەرهەڵدراوی راستی درۆیین لەوە باشترە؟ ئەمڕۆ، کاتێك نەك تەنیا پەیوەندییە کۆمەڵایەتیەکان، بەڵکو هەروەها تەکنەلۆجیا، زیاترو زۆرتر، پەنهان دەبن (کێ دەتوانێ بزانێ لەکۆمپیوتەرێکی شەخسیدا چ باسە؟)، پێویستی شاراوە بۆ ریفۆرمی واتەیەکی دەستکردی گوڕپێدانی تاك بۆ بەستنی پەیوەندی لەگەڵ دەورووبەری ئاڵۆزیان، بەناوی ژینگەی جیهانی بەمانا، هەیە. لەبەرنامەنوسی کۆمپیوتەریدا، ئەپڵ (Apple) ئەم هەنگاوەی - واتایی درۆینی ئایکۆنەکانی - لابرد. لەئەنجامدا دەخرێتە سەر فۆرمۆڵی کۆنی کی دوویۆر دەربارەی کۆمەڵگەی نمایش، دژواری نوێ: وێنا بە مەبەستی پڕکردنەوەی بۆشایی دەخوڵقێن، کە جیهانی دەستکردی نوێ لەدەوری ژینگەی جیهانی کۆنینەمان جیادەکاتەوە، بەدیوێکی تردا، قبوڵکردنی ئەم جیهانی نوێیە دەوری وێناکانە. ئایا وێنای واتایی درۆینی پۆپۆلیستی لەمرۆڤێکی جولەکە کە کەڵەکەیەکی زۆری هێزی پێ ئاوێشانی کورت و پووخدەکاتەوە، وەك کیبۆردێك نییە کە لاسایی ئامێری چاپەکاتەوە؟ جولەکە، لەبری دوژمن، بێگومان دیاردەیەکی دەرەوەیی داواکاری کۆمەڵایەتی ئاکامە.

ئەم زیادکراوە بۆ پێناسەی پۆپۆلیزمی لاکلاو، بەرەهایی بەمانای گەڕانەوە بۆ قۆناغی بوون یان ئەنتیك نییە، ئێمە لە قۆناغی وێنایی - بوون ئاسیدا ماوینەتەوە و بە قبوڵکردنی تێزی لاکلاو، پشت ئەستوور بەوەی کە پۆپۆلیزم، لۆژیکی سیاسی و وێنایی تایبەتیەکە کە بۆ هیچ ناوەڕۆکێك تەرخان ناکرێت، تەنیا کردومانەتە پاشکۆی خەسڵەتی شتبوونی (کە لەباقی تایبەتمەندییەکانی باڵادەستی کەمتر نییە) ئەنتاگۆنیزم (لەبوونەوەری ئەرێنیدا). پۆپۆلیزم هەڵگری لانیکەمی - شێوەی بەرایی - سۆفیگەریی ئایدۆلۆژییە، هەربۆیە هەرچەند پۆپۆلیزم بنەمایەکی وێنایی یان قاڵبێك کە دەکرێ خولانەوەی سیاسی جیاواز بگرێتەخۆ (ناسیۆنالیزمی کاردانەوەگەرا، ناسیۆنالیزمی پێشڕەو)، بەم حاڵە، تا ئەو جێیە کە ئەنتاگۆنیزم یا شەڕی کۆمەڵایەتی لەکرۆکدا ماوە، دەخاتە شەڕی نێوان خەڵکی یەکگرتوو دوژمنی دەرەکی، سەرئەنجام لەناخی خۆیدا پاڵنەری درێژماوەی بۆ سەرهەڵدانی فاشیزمی هەڵگرتووە6.

لەم رووەوە، هەژمارکردنی هەرجۆرە جوڵانەوەیەکی کۆمۆنیستی لەجیاتی جۆرێك پۆپۆلیزم مەسەلە ساز دەبێ. فرۆید دوای دەست نیشاکردنی ئەگەری گۆڕان لەڕووی ئاستامەی هاوبەشەوە، کە هۆکاری کۆ کردنەوەی خەڵکە، بەمجۆرە درێژە بەکەسایەتی رابەر بۆ ئەندێشەی ئاکەسی دەدا: (ئەم دەرهەستکاریە دووبارە، رەنگە بەدامێنی کەمتر یان زۆرتر لەکەسایەتیەکدا، کەسێك بەرجەستە بێ، کە دەتوانین بە پێشەوای مام ناوەندی بزانین، پەیوەندی نێوان ئەندێشەو رابەری جۆراوجۆر، دەبێتەمایەی سەرنجراکێشان7.) یان ئەو دەربڕینە، بەتایبەت لەمەڕ رابەرێکی ستالینیست، لە رووبەڕووبوونەوە بەڕابەری فاشیست، وەك میکانیزمی بەرجەستەکردنی ئەندێشەی کۆمۆنیستی راست نییە؟ هەر بەوهۆیەوە، جوڵانەوە و رژێمە کۆمۆنیستەکان ناتوانن لە ژێر پۆپۆلیزم جێن بەندی بکرێن.

شیکارەکەی لاکلاو زۆرخاڵی لاوازتری تێدایە. بچوکترین یەکەی شیکاری پۆپۆلیزم کۆمەڵێك داواکاری کۆمەڵایەتیە (لەمانای دەوالیزمیەکەی واتا دەرخستن و خواستن). هۆی ستراتیزیەتی هەڵبژاردنی ئەو زاراوەیە ئاشکرایە: ئاسکاری داواکاری لەکرۆکی مەیلی زۆری خواستدا جێگیر دەبێت، واتە خەڵك خۆی لە نێوان زنجیری هاوبەهایی داواکاری جێگیر دەکات. خەڵك گرووپێکی لەپێشدا هەبوو نین، بەڵکە ئاکامی کردەیانەی زۆربوونی ئەم داواکاریانەیە، بەڵام زاراوەی داوکاری پێویستی مەیدانی نمایشی لەسەدا سەدە کە ئاسکاری داواکاری لەناویدا، بۆئەوی دی دەگۆڕێ و پێشتر ئەگەری خەملاندنیان گریمانە دەکات. ئایا شۆڕشی راستەقینە، یان کردەی سیاسی رزگاریخوازی فەرەنسی ئەم ئاسۆی بابەتی ئاکەوێتە سەرئەو رەوشە؟ ئاسکاری شۆڕشێکی دیکە هیچی لە خاوەن دەسەڵات ناوێ، ئێستا خوازیاری لەناوبردنیانە. سەرباری ئەوە، لاکلاو بابەتی بەرایی لەوجەشنەی، پێش جێگیربوونی یەکجارەکی لەزنجیری هاوبەهاییەکان، بە دیموکراسی ئێدەگات، بەوجۆرەی کە لاکلاو شرۆڤەی دەکات، بۆ ئاماژەکردن بە بابەتێك تا ئاستێکی تایبەتی پەنا دەباتە بەر ئەو کاراییە، کە هێشتا لەسیستەمی کۆمەڵایەتی - سیاسی دەخەمڵێنرێ و لە ئەنجامدا ئاکام نەبووە، لەکاتی ئاکامی ناچار دەبێت خۆی بخاتە ناو کۆمەڵێك ئەنتاگۆنیستی هاوبەهاییەوە. هەرچەند لەکەشێکی سیاسی لەباردا جەخت لەبوونی دووژمنایەتی

زۆرینە دەکاتەوە- ئەو لێکترازیانەی کە یەك بەیەك پێکەوە بەستراونەتەوە، بەبێ ئەوەی هۆکاری یەکگرتن یان دژایەتی لێکدابڕان و چەند لایەنە بێت - بەڵام باش ئاگاداری پێکهاتی زنجیری هاوپەهایە لەفەزای دیموکراسی لەباردا. بیرخۆت بێنیەوە چۆن لەبەریتانیا بەسەرۆکایەتی موحافیزکارانەی جۆن مێجەر لەکۆتایی دەیەی 1980، کەسایەتی دایکێکی رەبەنی پێکار بۆ هێمای ئاکارامەی حکومەتی خۆشگوزەران گۆڕا، هەموو نەگونجاویەکانی کۆمەڵگە بەشێوازێك بۆئەم کەسایەتییە دابەزی. (فەیرانی بودجەی حکومەت؟ پارەیەکی زۆر بۆپارێزگاری لەدایکان و منداڵەکانیان خەرجدەکرێت. هەرزەکاری لاوان؟ دایکانی سەڵت دەسەڵات و زاڵبوونی، پێویستیان بۆ سەرویەرکردنی خوێندنی منداڵەکانیان نییە و...)

لاکلاو لەجەختکردنەوە لەسەر ئاوازە بوونی دیموکراسی لە پەیوەندی بە دابەزینی چەمکی بنەمایی تێوان لۆژیکی جیاوازیەکان

ئێستا ئاشکرایە کە بۆچی لاکلاو پۆپۆلیزم لەململانێی چینایەتی بە باشتر دەزانێت: پۆپۆلیزم لە ململانێی کراوەدا قاڵبی نەزۆك و باڵادەستی بەدیدێنێ کە بیروناوەڕۆکی سەرەکیەکەی بەهۆی شەڕی شیمانەیی بۆ دەستەبەرکردنی هەژمونی دیاریدەکرێت

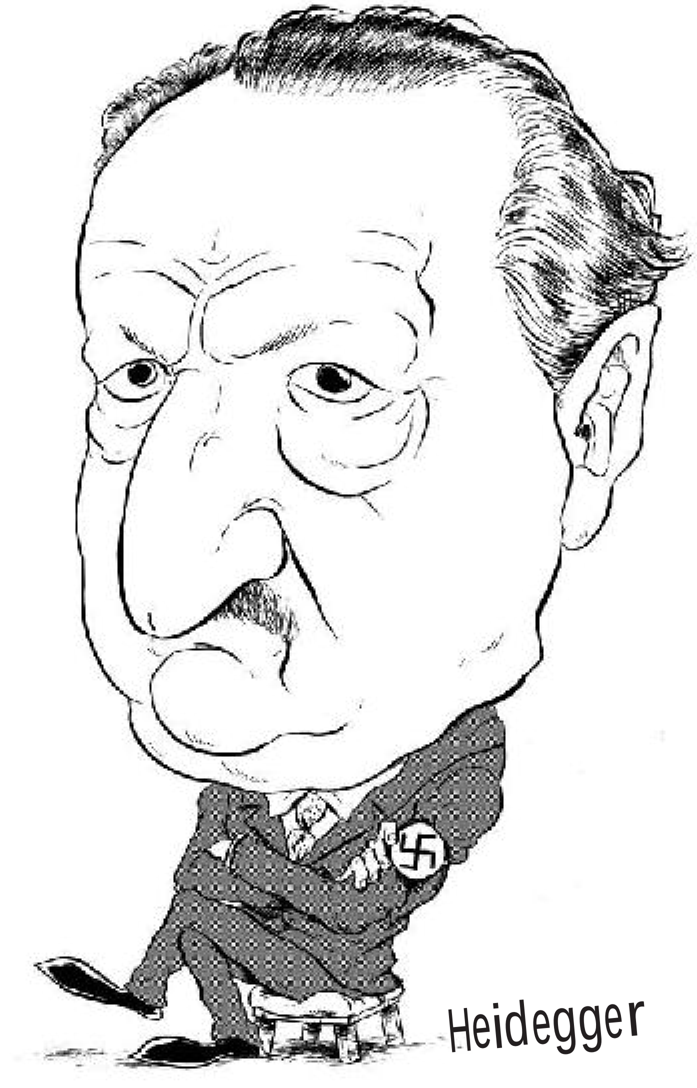

(کۆمەڵگە، وەکو سیستەمێکی گشتگیری ڕێکخراو) و لۆژیکی هاویەهاییەکان (فـەزای کـۆمـەڵایـەتی، وەکـو درزی نێـوان دوو ئـۆردوی تێکهەڵچوو کە جیاوازیەکانیان بەرانبەر دەکـەن) و لە هاوتاڵۆزی تـەواودا خودی ئەو دوو لۆژیکە دریژی دەکات. یەکەم شت کە دەبێ بیربهێنرێتەوە ئەوەیە کە چۆن، تەنیا لە سیستەمێکی دیموکراسیدا، لۆژیکی ئەنتاگۆنیستی هاویەهاییەکان لە کرۆکی بیناى سیاسی، وەك تایبەتمەندی ستراکتۆری بونیادیەکەی، جێگیردەبێت. پێدەچێ بەرهەمەکانی شنتاڵ موفە (بە تایبەت Democratic Paradox, 2000) لەم بارەیەوە زیاتر بابەتی بن، لە کاتێکدا دلێرانە هەوڵیدەدا دیموکراسی و رۆحـی خـەبـاتی پـڕ کێشمەکێش کۆبکاتەوە، هـەردوو ئاستی کۆتایی بەگوماناوی دادەنـا: لە لایـەك، بەرز نرخاندنی رووبەڕووبی و شەڕی دلێرانە کە دیموکراسی و ڕێساکەی هەڵەواسی (نیتچە، هایدگەر، شمیت) و لەلاکەی دی، بردنەدەری خەباتی راستەقینە لە فەزای دیموکراسی کە تاکە هۆکاری رکابەرێتی ڕێسامەندو بێهێز دەبێت (هابرماس). موفە لـە پیشاندانەوەی جوێنیەتی گەڕانەوەی خێرای توندوتیژی، بەهۆی وازێهێنانی کەسایێك لەسەر هەقە، کە ئاتەبای پەیوەندی بێ کۆت و مەرجن. هەرچەند لە وڵاتانی دیموکراسی ئەمڕۆ هـەڕەشـەی سـەرەکـی لـە دیموکراسی ئەو دوو لایەنەی دەمارگیری نییە، کە کاری سیاسی لەناخی بە کاڵایی بوونی سیاسەتدا دەمرێ. لە سەرەتای یەکەم، مـەتـرسی شـێـوازی گــورزە بـەنـدی و فرۆشی سیاسەتکاران لەهەڵبژاردنەکاندا نییە، کێشەو گرفتی قوڵتر، فۆرمۆلە بوونی باوەڕێکە هەڵبژادرن بەدرێژایی هێڵەکانی بازرگانی (لەم بارەیەوە، کڕینی دەسەڵات) دادەنێت، هەڵبژاردن بریتییە لەململانێی نێوان حزبەکانی فرۆشیاری جیاوازی و دەنگمان وەك ئەو پارەیە، کە بۆ کڕینی حکومەتی دڵخوازمان دەی دەیـن. لـەم کـاتـەدا - سیاسەت وەك خـزمـەتـگـوزاریـەك بـە تەنیشت هەموو خزمەتگوزاریەکانی شایانی کڕین - سیاسەت وەك گفتوگۆی گشتی و هاویەش دەربارەی مەسەلە و بڕیاری هەمووان مانای خۆی لە دەستداوە.

لەئاکامدا پێدەچێ دیموکراسی نەك تەنها دەتوانێ ئەنتاگۆنیستی لەخۆ بگرێ بەڵکو تاکە وێنای سیاسیە کە کردویەتیە پێشگریمانە، پێیدا هەڵەواسی و بە دامـەزراوەیـی دەکـات. دیموکراسی بۆ مـەرجـی ئەرێنی ڕێـسای کـاری خۆی دەگۆڕێ، کە لەسیستەمە سیاسیەکانی تردا بە هەڕەشەیەك دەزانرێت (لە دەستدانی ئیدیعاکەرێکی دەسەڵاتی بێلایەن). پێگەی دەسـەڵات بەتاڵە، هیچ ئیدیعاکەرێکی بێلایەن بۆ ئەوە نییە، POlemos یان شەڕ کەم ئاێتەوە و هەر دەوڵەتێکی نـەگـۆڕ بـۆ گرتنە دەسـتـی دەسـەڵات، دەبێ تا تێکشکانی دەوڵەتی بەرامبەر بجەنگێت. تێبینی رەخنەیی لاکلاو بۆ {کلود} لیفۆر (Lefort) خاڵی سەرەوەی نییە: (بـۆ لیفۆر، پێگەی دەسـەڵات لەدیموکراسیەکاندا بەتاڵە. مەسەلەکە بۆ من بەشێوازێکی تر دەخرێتەڕوو: مـەسـەلـەی بەرهەمهێنانی بۆشایی لـەدەرەوەی کاری لۆژیکی هەژمۆنیك. بۆشایی جۆرێك ئاستامەیە نەك پێگەیەکی بنەمایی8). ئەو دوو بۆشاییە بە سادەیی شایانی هەڵسەنگاندن نین. بۆشایی خەڵك، پووچ بوونی دالی هەژمۆنیکە کە تـەواوی زنجیری هاویەهاییەکان لەخۆ دەگرێت، یان ئاوەڕۆکی تایبەتی بە بەرجەستەکردنی لە تێکڕای کۆمەڵگە ماهیەتی دەگۆڕێت، لەکاتێکدا کە پووچ بوونی پێگەی دەسەڵات بیروناوەڕۆکێکی سەرەکییە، کە هەر هەڵگرێکی دەسەڵاتی ئەزمونگەرایی ئاتەواو، شیمانەو زوو تێپەڕ دەکات.

Michael Walzer

George Lakoff

سەرباری ئەمانە، لاکلاو تایبەتمەندیەکی تریش ئادیدە دەگرێ، پارادۆکسی بونیادی فاشیزمی یاخی، پێچەوانەی پارادۆکسی دیموکراسی موفەیە. ئەگەر گەمەی دیموکراسی (بە دامەزراوەیی بوو) هەروەك ئاوێتەی شەڕی ئەنتاگۆنیستی لەفەزای دامەزراوە - جیابوونەوە و گۆڕینی بۆ کێشمەکێشی ڕێسامەندە، فاشیزم ئاراستەی دژ دەبڕێت. کاتێك کە ڤاشیزم، لە شێوازی کاری لۆژیکی ئەنتاگۆنیستی بە دوا ئاستی دەگەیەنێت (باسی ململانێی تا ئاستی مردن لەگەڵ دووژمنانی و بەردەوام ئیدیعا دەکات، لانیکەم هەرەشە بۆ توندوتیژی لەدەرەوەی مەیدانی دامەزراوەیی بەهۆی گوشاری ڕاستەوخۆی کەساتێك هەیە، کە کەئاڵە ئاڵۆزەکانی یاسایی - دامەزراوەیی دەخەنە لاوە، تەنانەت ئەگەر دیاریشی نەکەن)، ئامانجە سیاسیەکەی ڕێك دەخاتە لای بەرامبەرەوە: پەیکەری کۆمەڵایەتی زۆر ڕێکو ڤاتبەندی (جێی سەرسوڕمان نییە کە فاشیزم هەمیشە پشت بەخوازەی جەستەی گومان - ڕیزباوەڕ دەبەستێ). دەکرێ ئەم بەگژداچوونەوەیە لەوشە لکاوەکانی بابەتی ڕوویەڕوو بوونەوەی نێوان ئاسکاری دەربڕین (subject of enunciation) و ئاسکاری دەربڕاو (subject of enunciated) (ئاوەڕۆك) {(من) وەك تاکێك کە قسەدەکات، ئاسکاری قسە - (من) لەسترۆکتۆری دەستوری زمان، ئاسکاری لەقسە} ئاراستەکرد. کاتێك کە دیموکراسی وەك ئامانجی مقۆمقۆی ئەنتاگۆنیستی قبوڵدەکات (لەوشە لکێنراوەکاندا: بەناوی ئاسکاری دەربڕدراوی، ئاوەڕۆکەکەی)، شێوازی کاری ڕێکوپێك و دەوڵەمەندە، لەبەرامبەردا فاشیزم هەوڵدەدا هاوئاهەنگی پێگەی بنەما بەهۆی ئەنتاگۆنیستی لغاو پچڕاو بسەپێنێت.

لەئەنجامدا، پۆپۆلیزم (بەوشێوازەی کە ئێمە پێناسەکەی لاکلاومان تەواو کرد) تەنیا دۆخێك لە بوونی زێدەبایی ئەنتاگۆنیستی نییە بەسەر چوارچێوەی دامەزراوەیی - دیموکراسی ململانێدا. نەك تەنها ڕێکخراوە شۆڕشگێڕەکانی کۆمۆنیستی (پێشوو)، بەڵکو دیاردەی ئاڕەزایی کۆمەڵایەتی و سیاسی تا دامەزراوەیی، لەشێوازی جۆراوجۆریدا، لەجوڵانەوەی خوێندکاری 1968 تا ئاڕەزاییەکانی دژی شەڕو جوڵانەوەکانی دژی جیهانسازی دواکەوتوو شایستەی ئاونیشانی پۆپۆلیزم نین. وەك نمونە جوڵانەوەی دژی جیاوازی ڕەگەزی لەئەمریکای کۆتایی دەیەی 1950 و سەرەتای دەیەی 1960 کە مارتین لوسەر کینك سیمبولیەتی، هەرچەند ئەو جوڵانەوەیە هەوڵێك بوو بۆ دەربڕینی ئەو خواستانەی کە دامەزراوە، دیموکراسیەکان وەڵامی بۆ بەپێستیانی نەدایەوە، بەم حاڵە، ئاکرێ لە ژێر ئاڵای هیچ مانایەکی پۆپۆلیزم بیگونجێنی، چونکە شێوەی ڕابەری خەبات و دیاریکردنی لایەنی بەرامبەر (دووژمن) هەرگیز پۆپۆلیستی نەبوو (دەبێ سەرنجێکی تێکڕایی لەجوڵانەوەی جەماوەری تاك تەوەری بدەین. بۆ نمونە ئەو شۆڕشانەی کە لەسەر دارایی لەئەمریکا ڕوویدا، هەرچەند شێوەی پۆپۆلیستی هەبوو، هاندانی خەڵك بەپێی ئەو داواکاریانەی کە دامەزراوە دیموکراسیەکان لێی ناکۆڵنەوە، بەڵام پێناچێ پشتی بەزنجیری ئاڵۆزی هاوبە هاییەکان بەستبێت، بەڵکو قوڵبوونەوەیە لەسەر خواستێك.)

ئا بنبەستی بڕیاری سیاسی

لە ساڵی 2004، جۆرج لاکۆف (George Lakoff)، فەیلەسوفی زمانی پۆست جۆمسکی کنوپر ئاویانگی دەرکرد، کە پێشتر زۆرجار وەك خوازە دەناسرا، بەهۆی خستەڕووی گەلاڵەی بەرایی و سادەی هۆکاری ناکارایی سیاسەتی دیموکراتەکان و جۆنیەتی لابردنی لەڕووی بووژانەوەی هێزی داینەمۆی حزب. هۆی سەرنجمان لە گەلاڵەکەی کۆمەڵێك تایبەتی وێنایی هاوبەشە، کە لەگەڵ تیۆرەکەی لاکلاو هەیەتی: بزووتنەوەی خەباتی سیاسی لەبری شەڕی نێوان ئەو بکەرانەی کە بۆ بەرژەوەندی کەسی لێپرسینەوەی ئەقڵانی دەگرنەبەر. بەبۆچوونی کراوەتر لەخەبات، واتە شەڕی نێوان ئەو ئامەزرۆیانەی، کە لەقسەی خوازەیی پشتیوانیان دانابەزێ و دەپارێزرێن (لای لاکلاو، خوازە دروست دەکەوێتە کرۆکی خەبات بۆ هەژموونی سیاسی - ئایدۆلۆژی، کاری ڕیشەیی هەژمونی، واتە هەڵکشانی بیروناوەڕۆکی سەرەکی تایبەتی بۆ بەرجەستەکردنی ڕاستەوخۆی گشتی، لەڕاستیدا ڕەوایی تەوەری پەیوەندی کورت «short circuit» خوازەییە.)

دەبێ لەبیرمان بێ لاکۆف بەڕاستی دژی جۆمسکییە کە بە ئاشکراکردنی ڕاستی و دەسەڵاتی بەڵگاندنی ئاشکرا، باوەڕ وایە (جێی سەرسوڕمان نییە، کە لەنێوان خۆی و جۆمسکی، مامۆستای پێشووی دوژمنایەتی پیشەیی، هەروەها

کەسی نییە). لاکۆف روانگەی دژی رۆشنگەری سەیر هەڵەبژێرێ، کە بە دەوری پارادایمی ئەقڵخوازانە - ماتریالیستیدا دەخولێتەوە. خەڵك بۆ بەرژەوەندیان، لێپرسینەوەی ئەقڵانی ئاگرنەبەر، ئەمان لەجوارچێوەی رەوایی ئیمجە ئاگاییدا بیردەکەنەوە کە بەدەوری خوازەکانی ناوەندیدا رێکخراون، باوەڕیان بەهۆی ئەو جوارچێوانەوە نەك پشتیوانی دەکرێت، بەڵگاندنی ئەقڵانی، بۆیە ئێمە بۆ رووبەڕووبوونەوەی کۆنی ئێوان ئستورە و لۆگۆس، وتارێژی و بەڵگەهێنانەوە، خوازە و مانای وردو راشکاو گەڕاینەوە. شیکارەکانی جوونەوە ریزی لاکۆف لە نێوان پێشبازی سەرگەرمکەری بابەتی جۆنیەتی گورزەکردنی راڤەکانی وتارێژانەی رۆژانە، بەهۆی گریمانە نەگوتراوەکان (بۆ وێنە، لە هەڵبژاردنی ساڵی 2004، میدیاکانیان وەك سەرجاوەی زانیاری سەیری ماڵی کیری و وەك کێڵگە سەیری ماڵی بۆشیان دەکرد)، کۆدکردنەوەی بەرایی شێوە فرۆیدی لە لەرانەوەدان. دەربارەی 11ی سێپتەمبەر دەنوسێ: تاوەرەکان هێمای دەسەڵاتن و داڕمانیان ئەندێشەی لەدەستچوونی دەسەڵات بەهێز دەکەن.... ئەو فڕۆکانەی کە بە ستونی ئاگرەوە دەجوونە ناو تاوەرەکانەوە و وەك سارۆخ لەپێتاگۆن، وێنەیەکی پێ مانا لەئاسمانەوە، دەهاتنە خوارێ9. لەروانگەی فرۆیدیزمێکی وا رواڵەتی، سەرسوڕهێن نییە، لای لاکۆف، سەرجاوەی خوازە رێکخراوەکانی ناوەندی بۆ بۆجوونی ئاڕازی بنەمای خێزانی ئایدیالی دەگەڕێتەوە. ئەرێخوازان، میللەت وەك مۆدیلێکی خێزانی باوکسالاری وێنا دەکات و بۆ دیسپلین و گوێڕایەڵی منداڵەکانی و گۆڕینیان بۆ مرۆڤی پێگەیشتووی متمانە بەخۆ، پەنا دەباتە بەر تەمبێکردن، لەکاتێکدا کە لەمۆدێلە پێشکەوتووەکان، باوان بەپەیوەندی بەرامبەرو هاوکارانە، منداڵەکانیان پەروەردە دەکەن. (بەهەمانجۆر کە تێبینیدەکرێ، هەردوو ئەلگۆکە، ئەلگۆی خێزانین، گوایە جیاکردنەوەی سیاسەت لە رەگی لیبیدۆیی خێزانییەکەی ئاسان نییە.)

لاکۆف ئەنجامگیری دەکات کە چەپ، لەجیاتی کەڵك وەرگرتن لە بەڵگە ئەقڵانییەکان و ئامۆژگاری ئەخلاقی دەرهەستەیی، کە لە زمانی خوازەیی بەهەست دووری دەخاتەوە، دەبێ لەم مەیدانە پێشوازی لە شەڕ بکرێ و فێربێ کە جوارجێوەکانی لەخشتەبەرانەتر ئاراستە بکات10. لاکۆف لە کۆتایی کتێبی بە دوای فیل دا مەگەڕێ! دەنوسێت موحافیزکاران (پەی بە بەهاکانیان، بنەماکان و رێبازەکانیان دەبەن و زۆر کاریگەرتر لە سی ساڵی رابردوو لە زەینی گشتیدا بڵاویان کردوونەتەوە. دەکرێ ئەو بنەمایانە لە دە وشەدا وەبیربێنییەوە: بەرگری بەهێز، بازاڕی ئازاد، باجی کەمتر، دەوڵەتۆکە، بەهاکانی خێزانی.) ئەو فەلسەفە دە وشەییە بۆ لیبراڵەکان پێشباز دەکات: (ئەمریکایەکی بەدەسەڵات، درەوشانەوەی بەربڵاو، داهاتووی باشتر، دەوڵەتی کارامە، بەرپرسێتی بەرامبەر.11) پێشتر لاوازی ئەو بەدیلەش ئاشکرایە. کاتێك کە فۆرمۆلی موحافیزکارانەی خراوەتە روو بژاردەکانی بەرواڵەت روون، دەرحەق وەرگرتنی بابەتی لێکچیا و رووبەڕووبوونەوەن (بەرگری بەهێز دژی داکۆکیکارانی داماڵینی چەك، بازاڕی ئازاد دژی چاکسازیەکانی دەوڵەت، کەمکردنەوەی باج دژی بەرنامە کۆمەڵایەتیەکان tax and spend و...)، فۆرمۆلی لیبراڵ بریتییە لەراڤە تێکڕاییەکان و دڵخۆشکەرە، کە هیچ ئاکۆکیەکی نییە (کێ دژی درەوشانەوە، داهاتووی باشتر و دەوڵەتی کارایە؟). هەموو ئەوەی روودەدات جێ وتارێژی تووند وتیژی - بەگوڕوتینی جۆری سەرێتی و هەستی دەگرێتەوە، خاڵی زۆر سەیری لاوازی لاکۆف، زمانناسی ورد و شارەزا لەمانا ناسی، فۆرمۆلی ئەرێنییەکەی تێگەیشتنی ئاشکرایە لەم لاوازییە، لاوازیەك کە بەدیقەتەوە لەزاراوەی لاکۆف فۆرمۆل بەندی دەکرێ: فۆرمۆلی لاکۆف بەئاشکرا باری ئەنتاگۆنیستی تێدا نییە بۆ دیاریکردنی دوژمن، کە مەرجی بنچینەیی هەر فۆرمۆلێکی سیاسی راستەقینەی بزاڤی سیاسیە.

ئامانجمان خستنەڕووی ئەو درکە نییە کە لاکۆف سیاسەتی لاکلاوی پێشنیار دەکات، بەپێچەوانەوە، گەڕانەوەیە بۆ لاکۆف کە وامان لێ دەکات سنوردارییەکانی لاکۆف لەژێر لێکچووە رواڵەتیەکاندا ببینین. بەپێی وتەی سیناتۆر دیك دۆربین (Dick Durbin)، بەرگریکارێکی لاکۆف لە لیستی دیموکراتەکان، لاکۆف داوامان لێ ناکات، تێڕوانین یان فەلسەفەمان بگۆڕین، بۆ نوێکردنەوەی پەیوەندی بانگمان دەکات. کۆماری خوازەکان بەکۆکردنەوەی ئەندێشە کۆنەکان لە پێچراوەیەکی نوێدا سەرکەووتن. لە ئەنجامدا ململانێ تەنیا بۆ وتارێژی دادەبەزێت. ئەندێشەکان (سیاسەتی

راستەقینە) بەیەکسانی دەمێنێتەوە، مەسەلە هەرجۆنییەتی کۆکردنەوە و فرۆشتنیانە (یان دانانیان لەژێر ئاڵای زاراوەی مرۆڤایەتی تری بەستنی پەیوەندی باشتر). لاکۆف بە پشتگیری ئەو خوێندنەوەیە لەتێزەکەی پیشانیدەدا کە شێلگیرانە، جەخت لەهێزی جوارجێوەی خـوازەیـی ئـاکـاتـەوە و بـۆ کـۆکـردنـەوەی سەرلەنوێ دای بەزاندووە، لەڕوویەڕووبوونە وەی ئاشکرا بە لاکلاو کە وتاربێژی لەدڵی پرۆسەی سیاسی - ئایدۆلۆژی و لەهاتەدی جومگە بەندی هەژمۆنیك، دەدۆزێتـەوە، گەرچی، هەندێکات، پێدەچێ بەناکامی وتاربێژانە رادەستی کەڵکەڵەی کەمکردنەوەی ئاڵۆزیەکانی ئێستای چەپ دەبێ، وەك ئەم پەرەگرافەی خوارەوە:

ڕاستوچەپ لەئاستێکدا ململانێ ئاکات. لەلایەك، راست هەوڵەدا کێشە جیاوازەکانی خەڵك بە خەیاڵی سیاسی بیەستێتەوە و لـەلاکـەی دی، چـەپ لە پاشەکشێدایە بۆ گوتاری ئەخلاقی پەتی، کە ناچێتە گەمەی هەژمۆنیکەوە.... کێشەی سەرەکی چەپ، ڕوونەدانی ململانێیە لەئاستی شیکاری سیاسی ئەمڕۆ. چەپ، پشتی بەوتاری ئەقڵگەرایانەی دەربارەی ڕاست بەستووە، وتاری دەرهەستەیی پەتی کە ناچێتە مەیدانی هەژمۆنیکەوە و بەبێ ئەو جوونە ناوەوە ئەگەرێك بۆ ئاڕاستەکردنی بەدیلی سیاسی هەڵکشاو نییە12.

بەمەش کێشەی بنەڕەتی چەپ لاوازیەتی لەپیشاندانی وێنەی بەهەست و جیهانی وەرچـەرخـان. بە راستی ئایا مەسەلەکە بەم سادەییەیە؟ ئایا چارەسەری کێشەی چەپ، لابردنی وتاری ئەقڵگەرایانەی ئەخلاقی پەتی و نیشاندانی بۆچوونی دەستەبەرتری خەیاڵی سیاسی، بۆچوونێك کە بتوانێ بە پێشنیازی ئیتوموحافیزکارانە، هـەروەهـا رکابەرێتی ڕوانگەکانی پێشووی چەپ بکات؟ ئایا دەست نیشانکردنێکی لەوچەشنە هاوشێوەی ئەو وەڵامە بەناوبانگە نییە، کە پزیشکێك دەیداتە نەخۆشی پەرێشان: (تۆ پێویستت بە ئامۆژگاری دکتۆرێکی گرۆییە!)؟ دەربارەی پرسیاری یەکەم دەڵێی چی؟ ئەو بۆچوونەی چەپی نوێ، بەجۆری چوونەپاڵی، بەسەرنجدان بە ناوەڕۆکەکەی چ دەبێت؟ ئایا هەرەسی چەپی باو، پاشەکشەکەی بۆ گـوتـاری ئەقڵگەرایانە و ئەخلاقی کە لـەمـەودوا ناچێتە یـاری هەژمۆنیکەوە، پەیوەندی بەگۆڕانکاریە گەورەکانی ئابوری دەیەکانی رابردووەوە نییە؟ چارەسەری باشتر، جیهانی چەپگەرایانە، بۆ قەیرانی ئێستامان لەکوێیە؟ دژایەتیکردنی رێگای سێیەم لانیکەم هەوڵێکە بۆ ئاڕاستەکردنی بۆچوونێك کە ئەم گۆڕانکاریانە لەزەین دەگرێ جێی سەرسوڕمان نییە کە لەگەڵ نزیکبوونەوە لەشیکاری سیاسی و چوونەپاڵ، ئاڵۆزی و پشێوی هەمەگیر دەبێ. لاکلاو لەگفتوگۆیەکی ئەم دواییەی تۆمەتێکی سەیر لەدژی دەخاتە روو، دەڵێت من ئیدیعام کردووە کە کێشەی وڵاتە یەکگرتووەکان ئەوەیە، کە وەك باڵادەستی جیهانی کاردەکات، بەڵام وەك باڵا دەستی جیهانی بیرناکاتەوە و بەتەنیا بــەدوای بەرژەوەندیەکانی خۆیەوەیەتی. لەئەنجامدا دەبێ لەبری باڵادەستی جیهانی بیربکەنەوە و کاربکەن. دەبێ دەوریان وەك (پۆلیسی جیهانی) قبوڵبکەن. بۆ کەسانی وەك ژیژەك، کە هەڵتۆقیووی نەریتی هیگڵین، ئەم کارە مانای پاڵنەری ویلایەتە یەکگرتووەکان بەئاڵوگۆڕی بۆچینی تێکڕایی (universal class) ە... دەورێك کە هیگڵ دەیداتە پاڵ دەوڵەت و مارکس بەپڕۆلیتاریا، ئێستا ژیژەك دەیداتە پاڵ باڵاترین ئاستی ئیمپریالیزمی ئەمریکا. ئەندێشەی لەوچەشنە هیچ پێگەیەکی نییە. من پێموانییە بکرێ هیچ ئایدیالێکی پێشڕەوی هیچ شوێنێکی دنیا لەژێر ئەندێشەیەکی وا دەربپردرێت13.

لاکۆف ئەنجامگیری دەکات کە چەپ لەجیاتی کەڵك وەرگرتن لە بەڵگە ئەقڵانییەکان و ئامۆژگاری ئەخلاقی دەرهەستەیی کە لە زمانی خوازەیی بەهەست دووری دەخاتەوە دەبێ لەم مەیدانە پێشوازی لە شەڕ بکرێ و فێربێ کە چوارچێوەکانی لەخشتەبەرانەتر ئاڕاستە بکات

من بۆ ئەو پەرەگرافە، پەنجە لەسەر بەڵگەی جەواشەکاری پێکەنیناوی و جمك بە نیبەتخرایی داناتێم. بێ ئەملاولا هیچ کاتێك لەبری جێنی تێکرا یان جیهانگیر بەرگریم لە ئەمەریکا نەکردووە. مەبەستم لەو دەربڕینە کە ئەمەریکا جیهانی کار دەکات و ئاوخۆیی بیر دەکاتەوە، ئەوە ئەبوو کە دەبێ جیهانی بیربکاتەوە و کار بکات، نیبەتم دەربڕینی پێویستی بنەمای بۆشایی نێوان تێکرا و بەش بوو بەپێی هەمان پێویستی، ئەمریکا لەماوەیەکی زۆردا گۆڕی خۆی هەڵدەکەنێ و لەبڕ، لەوێ، لە هیگڵ گەرایبەکەمدا جێگیر بووە: ماتۆڕ پرۆسەی مێژوویی- دیالێکتیکی بۆشایی نێوان کارو بیرکردنەوەیە. خەڵك

Mozart

بەوشتە کار ناکەن کە پێیانوایە، مادام ئەندێشە بەرووکەش تێکراییە، کار لاوەکی دەبێ، هەربەوهۆیە، لای هیگڵ هیچ ئاسکارییەکی مێژوویی روون نییە. هەموو ئاسکاریەکانی کاری کۆمەڵایەتی، بەردەوام بەپێی پێناسە، دەکەونە داوی پیلانی ئەقڵەوە و دەوری خۆیان بەئاکامی لە بەئەنجام گەیاندنی نیەتیان دەبینن لە ئەنجامدا بۆشایی جێ سەرنج تەنها کەشێکی بەتاڵی نێوان شێوەی تێکرایی ئەندێشەو بەرژەوەندی لاوەکی پشتیوانی کارەکانیان- کۆمەڵە کارێك نییە کە بەهۆی ئەندێشەی تێکرایی رەوا بوون -. لەڕوانگەی راستی هیگڵەوە، شێوەی تێکرایی، لەڕووبەڕووبوونەوە بەناوەڕۆکی لاوەکی لابراو خۆی دەکاتە لاوەکی، خۆی پێشێلدەکات، بەمەش، پێویستی بە ئەو ناوەڕۆکە زیان ئاسیبە نییە کە تێکرایی پەتی ئالودە دەکات.

هۆی گواستنەوەی ئەو پەرەگرافە، سەرنجی زارەکی وردە بۆ جۆنیەتی تێکرایی، لێرەدا لە دوو لۆژیکی لێکدژو جیاواز دەکۆڵینەوە. لەلایەك بۆرۆکراسی دەوڵەتی وەك جێنی تێکرای کۆمەڵگە(یا لەڕوانگەیەکی بەرفرەتر، ئەمریکا وەك پۆلیسی جیهان، بەهێزکەرو زامنکەری جیهانی مافەکانی مرۆڤ و دیموکراسی) و هۆکاری راستەوخۆی یاسای جیهانی، لەلاکەی دی، تێکراییەکی «زێدەبایی»، بەرجەستە بوو لەبەشێکی زیادەی رێسای هەبوو، کە لەکاتی خۆیی بوون لەم رێسایەدا، هیچ شوێنێکی گونجاوی نییە (ئەوەی ژاك رانسیر Part of no-part دەیخوێنێتەوە)14. ئەو دوو تێکراییە، نەك تەنیا هاوتا نین، بەڵکو شەڕی کۆتایی لە نێوان ئەو دوانەدا روودەدات، نەك بە

سادەیی لە نێوان تووخمە لاوەکیەکانی تێکرایی، نەك تەنیا لەسەر ئەوەی کە کام ناوەڕۆکی لاوەکی بەسەر شێوەی بۆشایی تێکراییدا زاڵدەبێت، بەڵکو لەنێوان دوو جۆر لەمپەڕی گشتی تێکرایی15.

لەم رووەوە لاکلاو، ئەو کاتەی کە جێنی کرێکار و خەڵکی، لەسەربنەمای رووبەڕووی بیرو ناوەڕۆکی سەرەکی چەمکێك و کاریگەری دانانی (nomination) ریشەیی، دەخاتە بەرامبەر یەکەوە، خاڵێك لەبەرچاوناگرێ: جێنی کرێکار ناوەندی گروپێکی کۆمەڵایەتی پێشتر هەبوو، گروپێك کە بە ناوەڕۆکی گەوهەری جیادەکرێتەوە، لەکاتێکدا خەڵك لەبری هۆکاری یەکگرتوو، دروست لەکردەی دانان، دەردەکەوێ. لەئاتەبایی داواکارییەك هیچ نییە، کە خەڵك بەیەکگرتوویی لایەنگری(On Populist Reason, p. 183). مارکس جێنی کرێکاری لەپرۆلیتاریا جیادەکردەوە: جێنی کرێکار گروپێکی تایەتی کۆمەڵایەتییە، لەکاتێکدا پرۆلیتاریا دال لەسەر پێگەی بکەرێکە (هەر بۆیە باسی رەخنەیی لاکلاو دەربارەی رووبەڕووبوونەوەی مارکسی نێوان پرۆلیتاریا و پرۆلیتاریای دواکەوتووش ئەو خاڵەی تێدا نییە، جیاکاری نێوان گروپێکی واتایی و کەسێکی دەرەوەی گرووپ «nongroup»، زێدەبایی ئەماوەتەوە، کە هیچ شوێنێکی شایستەی لەبنەمای کۆمەڵایەتیدا نییە، بەڵکو جیاکاری نێوان دوو شێوەی ئەم زێدەباییە ماوەتەوە، کە دوو پێگەی بکەری جیاواز دێنێتە ئاراوە.) ناوەڕۆکی شیکاری مارکس ئەوەیە، کە بە لێکدژی، هەرچەند پرۆلیتاریای

دواکەوتوو بەشێوەیەکی رەگاژۆتر لەپەیوەندی بەپەیکەری کۆمەڵایەتی جێگۆڕکێی پێکراوە، بەڵام زۆر زیاتر لەگەڵ یەکپارچەیی بیناى کۆمەڵایەتی دەگونجێت. بەپێی جیاکردنەوەی کاتی نێوان ئاویزیوانی ئەرێنی و داوەری کۆتایی ئەهاتوو، پرۆلیتاریای دواکەوتوو لە راستیدا نەك کەسێك لە دەرەوەی گروپ (ئەرێنی لەدەرووندا ماوەی گرووپێك، گرووپێك کە کەسێکی دەرەوەی گروپە)، بەڵکو گروپێك نییەو لێبڕدنی لەهەموو چینەکاندا، نەك تەنها ئاسنامەی گروپەکانی تر یەکپارچە دەکات، بەڵکو هەروەها بۆ توخمی ئازاد و لێهاتووی دەگۆڕێت، کە دەکرێت هەموو چینێك سوودی لێ وەربگرێت. دەکرێ پرۆلیتاریای دواکەوتوو بەشێك بێ لە کەرنەڤاڵی رادیکالیزە بووی خەباتی ئەو کرێکارانە، کە لەستراتیژیەتەکانی سازشکارانەو میانەڕەو بەرەو رووبەڕووبوونەوەی کراوەتریان دەبات، یان بەشێك کە بەهۆی چینی باڵادەست بۆ سەرکوتکردنی نەیارەکانیان سودی لێ وەردەگرن (ئەرێنی دوورو درێژی خزمەتی گروپە خراپەکارەکان بۆ فەرمانڕەوایان) چینی کرێکار، لەبەرامبەردا، گروپێکە کە لە خۆیدا، وەکو گروپێك لەبنەمای کۆمەڵایەتی، غەیرە گروپێکە، بەدیوێکی دیکەدا، گرووپێك کە پێگەی لە - خۆیدا - لێکدژی هەیە، چینی کرێکار هێزی بەرهەم هێنە کە کۆمەڵگە (فەرمانڕەوایان) بەمەبەستی بەرهەمهێنانەوەی خۆی و فەرمانڕەوای خۆی پێویستیان پێیانە، بەڵام بەم حاڵە، ناتوانرێت شوێنێکی شایستەیان بۆ بدۆزنەوە.

ئەم کارە رێنماییمان دەکات بۆ سەرزەنشتی سەرەکی لاکلاو لەڕەخنەی مارکسی ئابوری سیاسی: ئابوری سیاسی زانستی «ئەنتیك» و ئەرێنییە کە سنووری بەشێك لە راستی کۆمەڵایەتی مادی دیاریدەکات، بەمەش بەتۆکمەکردنی رەخنەی ئابوری سیاسی لەسەر سیاسەتی رزگاری بەخش (یان بە دەربڕینێکی تر، رازی بوون بە ئیمبازی پاوانکاری بۆ خەباتی چینایەتی)، لە راستی مادیدا کاری سیاسی بۆ دیاردەی لاوەکی دادەبەزێت. روانگەیەکی وا ئەو شتەی تێدا نییە، کە درێدا بە رەهەندی تارمایی ئاسای رەخنەی ئابوری سیاسی مارکسی دانا، سەروتر لە ئاراستەکردنی بوون ناسی پەراوێزێکی کۆمەڵایەتی دیاریکراو، رەخنەی ئابوری سیاسی پیشانی دەدا، کە چۆن ئەم بوون ناسیە بەردەوام لەگەڵ (16haunt logy) زانستی رۆحەکان تەواو دەبێ، ئاوێکە مارکس لە وردەکاری میتافیزیکی و مەعنەوی جیهانی کاڵاکانی ناوە. رۆح یان تارمایی، دروست لەدڵی راستی ئابوری دا جێگیر دەبێ، هەربۆیە بازنەی رەخنەی مارکس بەڕەخنەی ئابوری سیاسی دەبەستڕێتەوە. تێزی بەرایی مارکس، لە بەرهەمە بەراییەکانی، ئەوە بوو کە رەخنەی ئاین خاڵی بەرایی هەر رەخنەیەکە، لەم خاڵەوە، بە رەخنەی دەوڵەت، سیاسەت و سەرەنجام بە رەخنەی ئابوری سیاسیدا تێپەڕی. رەخنەیەك بۆجووتێکی بۆ روانین لەبنچینەترین میکانیزمی بەرهەمهێنانەوەی کۆمەڵایەتی پێدەدایە هەرچەند لەم کۆتاییەدا، بڕاوت خولانەوە دەبێ لەبازنەداو بۆ خاڵی بەرایی دەگەڕێتەوە، بە دەربڕینێکی دیکە، هەمان رەهەندی خواییە لەناخی ئەو واقعیەتە تاڵەدا ئاشکرا دەبێ. کاتێك کە مارکس سوڕانەوەی خۆزیادکەری شێتانەی سەرمایەی شرۆڤە دەکات، کە ئاراستەی بڕیاری ئەمڕۆ لەئەهێشتنی گومانی سەرەوە رەنگدانەوەیەك لەبابەت داهاتوو گەیشتۆتە لوتکەی خۆی، ئەو ئیدیعایەی رۆح، ئەو زەبەلاحەی خۆبەرهەمهێن، کە بێ سەرنجدان لەمرۆڤ یان دەورووبەر رێگاکەی دەگرێتەبەر، دەرهەستەیی ئایدۆلۆژیەو لەودیوو ئەو دەرهەستەیە، خولانەوەی سەرمایە بەسەر تواناو سەرچاوەی بەرهەمهێنانی مرۆڤە واقعی و شمەکی سرووشتی وەستاوەتەوە و وەکو ئەنگلسی زەبەلاح هێزیان لێ وەردەگرێ، زۆر سادە روانینانەیە. کێشە، واقعی بوونی ئەم دەرهەستەیە - لەچەمکی وردی دیاریکردنی بنەمای تەواو مادی پرۆسە کۆمەڵایەتیەکان، دەرهەستەیەك، کە تەنها بەدحاڵی بووتمان (مامەڵەکارانی دارایی) لەڕاستی کۆمەڵایەتیدا جێگای نییە. چارەنووسی تێکڕای چینەکانی مرۆڤایەتی و هەندێجار هەموو وڵاتان دەتوانن لەلایەك سەمای تاك و بازرگانانەی سەرمایە دیاری بکرێت، کە لە جیاوازی نەکردنی سەرخۆشانە دەربارەی جۆنییەتی کاریگەری بەسەر راستی کۆمەڵایەتی تەنها بیر لە قازانج دەکاتەوە. لێرەدا توندوتیژی سیستەمی و بنەمای سەرمایەداری جێگیرە. زۆر گوماناوی تر لە توندوتیژی سۆسیۆلۆژی پێ داوەری پێش سەرمایەداری. توندوتیژیەکەی تر شایانی پەیوەندی نییە بە کەسە واتاییەکان و ئامانجی زیرەکیان، بەڵکو بەپەتی، واتایی، سیستەمی و بێ

ئاماژەیە. لێرەدا رووبەڕووی جیاوازی لکاندنی واقیعیەت و کاری راستەقینە دەبینەوە: واقیعیەت، راستی کۆمەڵایەتی خەڵکانی راستەقینەیە، کە گیرۆدەی پرۆسەی لایەنێکی کڕیار یان فرۆشیارو بەرهەمهێنەرن، لە کاتێکدا کاری راستەقینە، لۆژیکی ئاڵوگۆڕی ئەبوو، تارمایی ئاساو دەرهەستەیی سەرمایەیە، کە رەوتی راستی کۆمەڵایەتی دیاری دەکات.

لەوکاتەدا ئاماژەی رەخنەی ئابوری سیاسی فەرامۆش نەکەین: ئابوری بەجۆرێك لەخۆیدا، سیاسیە، بەمەش ئاکرێ شەڕی سیاسی بۆ دیاردە، یان ئاکامی مام ناوەندی پرۆسەیەکی ئابوری - کۆمەڵایەتی بنەمایی تر دابەزێنێت. دژایەتی جینایەتی لای مارکس، ئامادەیی کاری سیاسی دروستە لەدڵی ئابوری دا، هەرلەبەرئەوە کاتێ کە لەنوسینی بەرگی سێیەمی سەرمایە رویدا، رێك کاتێك گرنگە، کە مارکس بە نیازبوو راستەوخۆ لەدژایەتی جینایەتی بکۆڵێتەوە. ئەو کاتە تەنیا لە دەستدان یان نیشانەی شکست نییە، بەڵکو ئاماژەیەکی لای ئەو هێڵە فکرییە لەسەر رووی خۆی و گۆڕانی بۆ رەهەندی ئامادەیە. شەڕی جینایەتی سیاسی و هەمان سەرەتا لەهەموو شیکارەکاندا بڵاودەبێتەوە، کۆمەڵێك ئابوری سیاسی (بە دەستەواژەیەکی تر بەهای هێزی کاری کاڵایی ئارادەی قازانج) نەك زانیاری واتایی ئابوری-کۆمەڵایەتی، بەڵکو رێنمایی هەمیشەیین بۆ وەدەرنانی ململانێی سیاسی و رێکەوت، پێدەچێ لاکلاو لە پەیوەندی بە کاری راستەقینەی ئێوان بۆچوونی رواڵەتی، دەربارەی کاری راستەقینە وەك ئەنتاگۆنیزم و باوەڕی ئەزموونی تری رارایە، کە ئاکرێ بۆ بەرەنگاربوونەوەی رواڵەتی دابەزێت: (رووبەڕووبوونەوەی ئەلف - یا هەرگیز بۆ بەرەنگاربوونەوەی «جگە لە ئەلف - ئەلف» ئاگۆڕێ. یا بوونی یا، سەرەنجام دیالێکتیزە ئاییت. خەڵك بەردەوام شتێك لەسەرووی ئەیاری دەسەڵتەوەیە. راستیەك لەخەڵك هەیە کە بەگژ یەکپارچەکردنی هێماداد دەچێتەوە 17.

پرسیاری گرنگ ئەوەیە، کە تایبەتمەندی زێدەبایی خەڵك، لەسەرووی دژایەتی دەسەڵات، چییە، یان چ شتێك لەخەڵکدا بەگژ یەکپارچەکردنی هێماداد دەچێتەوە؟ ئایا هۆکار تەنیا دیاریکردنی زۆری ئەو (ئەزموونی هتد) نییە؟ ئەگەر بەمجۆرەیە، ئەوکاتە ئێمە رووبەڕووی کاری ئەزموونی راستەقینە نابینەوە، کە لە بەرامبەر یەکپارچەکردنی هێماپین دەوەستێتەوە (چونکە کاری راستەقینە، لێرەدا رێك شەڕ «جگە لە ئەلف - ئەلف» ە، بەمەش «ئەوەی لە یا دا زیاتر لە «جگە لە ئەلف» هەیە)، کاری راستەقینەی هەبوو لە یا دا نییە، بەڵکو دیاری کردنی هێماپینی یا یە.

لەئەنجامدا، سەرمایەداری تەنها کۆمەڵەیەك نییە، کە سنوور بەدەوری مەیدانێکی کۆمەڵایەتی ئەرێنیدا دەکێشێ، بەڵکو مەترسی رووکەشی - باڵادەستیە کە تێکڕای فەزای کۆمەڵایەتی رێکدەخات، بە دەربڕینێکی دیە سەرمایەداری شێوازێکی بەرهەمهێنانە. دەسەڵاتەکەی لەلاوازیەکەیدایە، سەرمایەداری، بە مەبەستی خۆدزینەوە لەبەرەنگاربوونەوەی ئەنتاگۆنیزمی بنەمایی و ناهاوسەنگی ستراکتۆریەکەی ناچارە بەجوڵەی جێگیرو ئارام گرتن بکەوێتە بەردەم بارودۆخی شپرزەیی بەردەوام. بەم رێگایە، سەرمایەداری بەجۆرێك بووناسانەی کراوەیەو خۆی لەزاڵبوونێکی هەمیشەیی بەسەر خۆیدا، بەرهەمدێنێتەوە، گوایە قەرزاری داهاتووی خۆیەتی، قەرزی لێوەر دەگرێ و بەردەوام رۆژی دانەوەی دوا دەخات.

مارشی تورك

ئەوە دەرئەنجامی تێکڕایی دەبێت، هەرچەند گوتەزای پۆپۆلیزم لە دوورنوێنی سیاسی ئێستا گرنگ بووە، بەڵام ناکرێت وەك بنەمایەك بۆ زادەی سیاسەتی رزگاری بەکار ببرێت. سەرەتا دەبێ سەرنج لە جیاوازی پۆپۆلیزمی ئەمڕۆ لەگەڵ جۆری باوی بدەین لایەنی ئەیار، رووی جیاوازیانە کە خەڵك لە بەرامبەریدا دەجوڵێنرێن: سەرهەڵدانی پۆست سیاسەت، داشکاندنی سیاسەت بۆ بەڕێوەبردنی ئەقڵانی بەرژەوەندی لێکدژ. لانیکەم پۆپۆلیزم لەوڵاتانی پێشکەوتووی ئەوروپای خۆراوا و ئەمریکا، وەکو سێبەرێکی خۆیی پۆست سیاسەتی دامەزراوەیی، دەردەکەوێت، دوودڵ دەبین پۆپۆلیزم بە تەواوکەری پۆست سیاسەت، بەتێگەیشتنی درێدایەکەی، بزانین، مەیدانێك کە دەکرێ تێیدا خواستە سیاسیە ناتەباکان و فەزای دامەزراوەیی پێکەوە ببەسترێنەوە. لەم چەمکەدا، سۆفیگەرێتی بنەمای هاوپێوەندی پۆپۆلیزمە. ئاماژەی بنچینەییەکەی پێویستی ئەبوونە بە رووبەڕووبوونەوە بە ئاڵۆزی و دابەزاندنی بۆ شەڕێکی روونی گەل دووژمنێکی واتایی درۆیین (لە بۆرۆکراسی برۆکسلەوە

تا کۆچەرانی ئایاسایی)ە. لە ئاکامدا، بەپێی پێناسە، پۆپۆلیزم دیاردەیەکی نەرێنییە، دیاردەیەك کە بنچینەکەی لەسەر پێویست نەبوون، یان تەنانەت لە پەسەندکردنی ناوەوەی لاوازە. هەمووان ئەو نوکتە کۆنە دەزانین، ئەو پیاوەی لەژێر گڵۆپەکانی شەقامەکەدا بەدوای کلیلەکانیدا دەگەڕا، لەوەڵامدانەوەی پرسیاری کە کلیلەکانی لەکوێ بزرکردووە، وتی، لەکونجێکی تاریك، کەوایە بۆچی لەڕووناکیدا بەدوایاندا دەگەڕا؟ چونکە دەیتوانی لە ڕووناکیدا باشتر ببینێت. بەردەوام گەمژەییەکی وا لە پۆپۆلیزمدا هەیە. بەمەش نەك تەنها پۆپۆلیزمی ڕواڵەتی بۆ وەدیهاتن پێشنیازە ڕزگاری بەخشەکانی ئەمڕۆ نییە، بەڵکو دەبێ لە هەنگاوێکی زیاتردا بوترێ کە ئەرکی سەرەکی سیاسەتی ڕزگاری بەخشی ئەمڕۆ، مەسەلەی ژیان و مردنی، دۆزینەوەی شێوەیەك لە بزاوتی سیاسیە کە، هەرچەند (وەك پۆپۆلیزم) رەخنە لە سیاسەتی ناوەندی دەگرێ، بەڵام دەبێ خۆمان لە رارایی پۆپۆلیزم بە دوور بگرین.

ئێستا ئەمانە پەیوەندییان بە بارودۆخی ئاڵۆزی ئەوروپاوە چییە؟

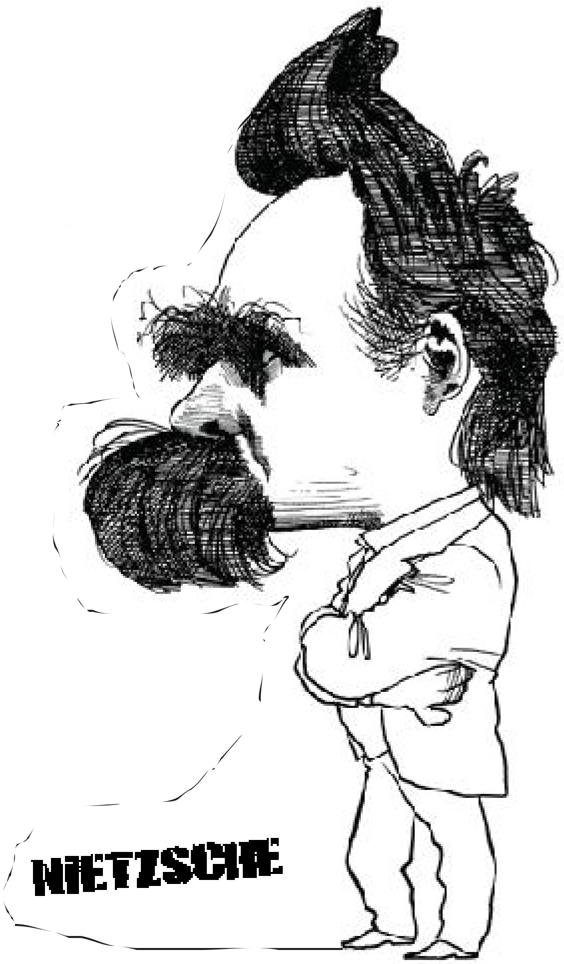

نزیکبەکی ئاشکرا لە بەرامبەر هەلومەرجێك بۆ دەنگدەرانی فەرەنسی نەخرایەڕوو، کە بەڵێی ناپاب کرد. بژاردەی پێشنیازی دەستە بژێران بۆ خەڵك بژاردە نەبوو، خەڵك بەناچاری بانگکراون دەنگ بدەن، واتای هەمان دەرەنجامی شارەزای گەشبینانە. میدیاکان و دەستەبژێرانی سیاسی هەڵبژاردنیان لەبری هەڵبژاردنی نێوان زانایی و نەزانییان خستەڕوو، لەنێوان کارزانی و ئایدۆلۆژی، لەنێوان بەڕێوەبردنی پۆست سیاسی و ئارەزوی کۆنی سیاسی چەپ و راست١٨. بەمەش نە وەك کاردانەوەیەکی تەسك بێنانە و نائاگا لە ئاکامەکانی وەلانرا، کاردانەوەی ترسناك و سەرچاوە گرتوو لە ترسی سیستەمی جیهانی پۆست تەکنەلۆژی لە سەرهەڵداندا، غەریزەیەکی بۆ پاراستنی نەریتە ئارامی بەخشەکانی دەوڵەتی خۆشگوزەران، ئاماژەیەکی پێویستی نەبوونی شتی کە هیچ جۆرە بەرنامەیەکی ئەرێنی تێدا نەبوو. جێی سەرسوڕمان نییە کە تەنها ئەو حزبە سیاسیانە هەڵوێستی نەرێنییان وەرگرت کە کەوتبوونە دوولای کۆتایی جەمسەری سیاسییەوە: بەرەی میللی لوپن لە راست و کۆمۆنیستەکان و ترۆتسکیستەکان لە چەپ.

لەگەڵ ئەوەشدا، تەنانەت ئەگەر ئەو چیرۆکە تۆزێك راستی تێدابێت، راستە کە سیاسییەکان لە ڕوانگەیانەوە جیاواز و گونجاو پشتیوانی لەو نە بە ئاکات، رەنگە پەتترین مەحکوم بۆ دەستەبژێرانی سیاسی و میدیاییەکان، کۆڕیادێ بۆ لاوازی جومگەبەندی و تەرجومانی ئارەزوو ناڕەزاییەکانی خەڵك بۆ بۆچوونێکی سیاسی. لەگەڵ خەڵك وەك ئەو بەردەستە کەم زەینانە

رەفتاریان کرد، کە ئامۆژگاری وەستاکەیان لەگوێ نەدەگرت، رەخنەیان لەخۆیان، قبوڵکردنی ئاکامی دەرس وتنەوەی مامۆستای بۆ قوتابیانی هەڵگرتبوو. ئەوەی پەرگری لە تێزی ئاگادارکردنەوە (نە، ی ئەڵمانی و فەرەنسی مانای شکستی دەستەبژێرانە لەپێدانی زانیاری گونجاوو بەجەماوەرە) ئاتوانێ بزانێ ئەوە کە ئەم نە یە نمونەی لەسەدا سەدی پەیوەندیە، کە تێیدا هەروەك لکێندراوەکان دەربیڕی، گێرەوەی پەیام چ بە پێچەوانە یان راستی لە دوێنەری خۆی وەردەگرێ، بۆرۆکراتەکانی کەشینی ئەوروپی، رواڵەتی بوونی پەیامەکەیان بۆ دەنگ دەران لەکاتی راستیدا ئەوەیانزانی. پێشنیازی یەکیەتی ئەوروپا، کە فەرەنسا، هۆڵەندا رەتیانکردەوە، ئاماژەی پیلانێکی سەخیف بوو، گوایە ئەوروپا دەتوانێ خۆی رزگار بکات، بەهۆی متوربەکردنی باشتریتییەکانی هەردوو جیهان بەسەر رکابەرەکانیدا سەردەکەوێ، واتە بەشکانی ئەمریکا، چین و ژاپۆن لە بوژانەوەی زانستی و تەکنەلۆژی، نەریتە کەلتوریەکانی بەزیندوویی دەهێڵێتەوە. دەبێ پێداگرانە رای بگەیەنێ، کە ئەگەر ئەوروپا خوازیاری رزگاربوونە دەبێ ئامادەبێ مەترسی لە دەستدانی (بردنە ژێر پرسیاری ریشەیی) هەردوو قبوڵ بکات: سرینەوەی بتی پێشکەوتنی زانستی - تەکنەلۆژی و خۆ بەدوور گرتن لەپشت بەستن بە بەرزتری میراتە کەلتوریەکەی.

کەوایە ئەم هەڵبژاردنە، لەنێوان دوو هەڵبژاردنی سیاسی و روانگە گەشبینەکانی ئەوروپای مۆدێرن نەبوو، واتا ئامادەبێ گونجان لەگەڵ سیستەمی نوێی جیهانی و ئارەزوی سیاسی ئاڵۆزی کۆن. راڤەی ئەو نە یە وەك ترسێك داماوی هەڵە بوو ترسی سەرەکی ئاراستەی دەستەبژێرانی سیاسی نوێی ئەوروپایە، ترس لەنەکرینی روانگەی پۆست سیاسیان بۆ سەرنجراکێشانی خەڵك. ئەو نە یە بۆ هەمووان، دەربڕی هیوایە، هیوا بە زیندوو بوون و ئەگەری سیاسەت، هیوا بەکرانەوەی پاسوخواست لەسەر جیەتی ئێستاو داهاتووی ئەوروپای نوێ. هەربۆیە ئێمە، لە باڵی چەپ، دەبێ لە درکەیەکی گاڵتەجارانەی لیبراڵەکان بگەین، درکەیەك کە دەڵێ ئەو نە یە دەبێتە مایەی هاوپەیمانی ئێمەو فاشیستە نوێیەکان. راست پۆپۆلیستی نوێ و چەپ تەنها لەشتێکدا هاوبەشن: ئاگاداربوون لەزیندوویی خودی سیاسەت.

هەڵبژاردنی ئەرێی لەو نە یەدا هەیە: هەڵبژاردنی خودی هەڵبژاردن، سەرێچی لە پاجدان بە دەستە بژێرانی نوێ، کە تەنها هەڵبژاردنێك پشتگیری زانستی پسپۆڕانەیان، یان نمایشی بێ نەگەیشتوویی نا ئەقڵانی ئێمە {چەپەکان}ە کە دەیخاتە روو. ئەو نە یە بڕیاری ئەرێی دەستپێکی گفتوگۆی سیاسی بە کەڵکی ئەوروپایە، کە ئێمە لە راستیدا خوازیارین. فرۆید لە کۆتایی تەمەنی لە قبوڵکردنی سەرسامی خۆی لە رووبەڕووبوونەوە بە ئاڵۆزی رەگەزی مێینە پرسیارێکی گرنگی کرد، ژن چی دەوێ؟19 ئایا واق ورمان لەقبوڵکردن یان قبوڵنەکردنی دەستوری ئەوروپا، شایەتی نییە بەسەر ئاڕووێی یەکسانەوە: ئێمە خوازیاری کام ئەوروپایەین؟

سرودی ئافەرمی یەکیەتی ئەوروپا، کە لەزۆربەی رووداوە سیاسی، کەلتوری و وەرزشیەکان دەبیستێ، میلۆدی «چەکامەی سرور» (Ode to Joy)، لەدوا مووەمان سەمفۆنی نۆی بتهۆڤن وەرگیراوە، دالێکی کۆتای راستەقینەیە کە دەکرێ هەموشتێك پێشان بدات. لەفەرەنسا، رۆمان رۆلان کردییە سرودێکی مرۆڤایەتی هاوڕێیەتی کردنی هەموو خەڵك (مارسییزی مرۆڤایەتی) لە ساڵی 1938، لە لوتکەی فیستڤاڵی مۆسیقای رایش (Reich›s musk tag)، هەروەها بۆ لەدایکبوونی هیتلەر لێدرا، لەکاتی شۆڕشی کەلتوری چین، لەفەزای کردنە دەرەوەی کلاسیکەکانی ئەوروپا، وەك پارچەیەك بۆ شەڕی چینایەتی پێشرەو و پارێزراو لەژاپۆن بۆتە بابەتی ئاینی، کە لەکاتی ئازاری پێکهاتەی کۆمەڵایەتی تێکەڵی پەیامی جێژ کراوە. تا ساڵی 1970، واتا کاتێك کە تیمەکانی ئۆلەمپیکی ئەڵمانیای خۆرهەڵات و ئەڵمانیای خۆرئاوا ناچاربوون لەچوارچێوەی تیمێکدا یاری بکەن، (چەکامەی سرور) لەکاتی پێدانی مەدالیای زێڕ بە ئەڵمانیا لێدەدرا و هاوکات رژێمی نەژاد پەرستی رۆدزیا بەسەرۆکایەتی یان سمیت، کە بەمەبەستی پاراستنی ئاپارتاید لە دەیەی 1960، سەربەخۆیی راگەیاند، ئاوازی هاوشێوەی بە سروودی نیشتمانی هەڵبژارد. تەنانەت ئابی مایل گازمان، سەرۆکی نوێ (ئێستا لەزیندان) سیندیرۆ لۆمینۆسۆ {حزبی کۆمۆنیستی پیرۆ ناسراو بە رێگای درەوشاوە. و. ف} لە وەڵامی پرسیاری کە چ مۆسیقایەکی پێخۆشە، ئاماژەی بە مووەمان چوارەمی سەمۆفیای نۆی بتهۆڤن کرد. بەمەش

بە ئاسانی دەتوانین ژەنینێکی خەیاڵی ئەو مۆسیقایە وێنا بکەین، کە تێیدا تـەواوی دووژمنانی سووێد خـۆر، لەهیتلەرەوە تا ستالین، لەبۆشەوە تا سـەدام، بۆ ماوەیەك دووژمنکاریەکانیان خستۆتە لاوە، لەساتێکی سیحراویدا، لە برایەکی جوان ئاسیەوە دەبنە شەریك20.

بەم حاڵە پێش ئـەوەی وەك پارچەیەك بـەلای مـوومـانـی چـــواردا، تـێـبـەڕیـن، کە لەبەکارهێنانی کۆمەڵایەتیدا خەوشداربووە، سەرنج لەهەندێك تایبەتمەندی بنەمایەکەی دەدەین. لەناوەڕاستی مووماند، دوای میلۆدی سەرەکی، کە لەسێ ئۆرکستڕا و سێ وارییاسۆن ئاوازی لێدەدرێ، لە یەکەم خاڵی لوتکە، شتێکی چاوەڕوان نەکراو روودەدا، کە لەیەکەم ژەنیندا پێش 180 ساڵ، رەخنەگرانی ئازاردا: لەڕادەی 331، ئاوازەکە بەگشتی دەگـۆڕێ و لەجیاتی بەردەوامی رۆحانی، تیم (Joy) لەشێوەی مارشی تورك، وەرگیراو لەمۆسیقای سەربازیدا رێکخراو بۆ سـازە هەواییەکان و کوپەیەك دووبـارە دەبێـتـەوە، کە لـەسـەدەی هـەژدە سەربازە ئەوروپیەکان لەسەربازە عوسمانییەکانیان وەرگرت، شانۆی جمك بە لسایی و گاڵتەجاڕی وەك ریزی هەمووان و کەرنەڤاڵ ئاسا21، پاشان هەموو شتێك چەواشە دەکرێ، چیتر بەرهەمێك لە شکۆی رۆحانی بەخشی یەکەمی مووماند نییە، دوای ئەو بەشە «تورك»، لەکتێ موومانی روون، لە گەڕانەوەیەك بۆ پەنهانترین ئاناتی رۆحانی، مۆسیقای کـۆڕاڵ ئاسا (کە بەناوی گەڕانەوەی گریگۆریایی لەلایەن رەخنەگرانی دەرکراو) هەوڵدەدات وێنایەکی بەرز لە ملیۆنان مـرۆڤ ئاڕاستە بکات، کە لەئامێزی یەکتردا چۆکیان داداوەو لەترس و رێـزدا لەئاسمانی دوور، دەگەڕێن باوکی میهرەبانیان بدۆزنەوە، خوایەك دەخـاتـەڕوو، کە دەبـێ لەبەرزایی ئاسمانی پڕ ئەستێرە شوێنی نیشتەجی بوونی هەڵبژاردبێ22 گەرچی بەزەیین دەگا کە وشەی muss بەرایی لەلایەن باسەکان جێبەجێ، پاشان بەهۆی تیۆرەکان و ئاڵتۆکان و سەرەنجام بەهۆی سۆپرانۆیەکان دووبـارە دەبێتەوە، مۆسیقا پێجوڵە دەمێنێتەوە، بەڵام گوایە دووبارە بانگکردنەوەکە، هەوڵێکی بێ ئومێدانەیە بۆ قایلکردنی ئێمە (بۆخۆی) ئـەوەی دەیزانی راستی نییە، دێڕی (دەبێ لەوێ باوکی میهرەبان شوێنێکی بۆ نیشتەجێ بوون هەڵبژاردبێ) (B., p. 109)ی دەبێتە پاڕانەوەیەکی بێ ئومێدانەو لەئەنجامدا، ئەو راستیە ئاشکرا دەکـات کە بەرزایی ئاسمان هیچی بەسەرەوە نییە: هیچ باوکێکی میهرەبانی لێ نییە پاراستن و گرەنتی برایەتیمان بێت. لەدرێژەیدا، گـەڕانـەوە بۆ دۆخێکی شادمانانەتر لە پێچراوەی فۆگی دوو ئەوەندە جێی کراوەتەوە، کە لە دەرەوشانەوەی بەزۆری دەستکردیدا، بەناچاری دڕۆیین بەزەیین دەگات، سەفێزی بەڕاستی ساختە، هەوڵی بێ ئومێدانە بۆ داپۆشینی لەدەستدانی خوای نادیار، کە لەبەشی پێشوو ئاشکرا بوو، بەڵام دوا کادینزا، سەیرتریانە، کە نەك لەو بتهۆڤە، بەڵکو زیاتر هاوشێوەی نوسخەیەکی هەڵمساو لە Abduction form the Seraglio، بەرهەمی مۆزارتە کە رۆکۆکۆییانە متوربەی توخمەکانی توورك و نمایشی زووتێپەڕ کـراوە. (با تیۆری ئۆپێرای مـۆزارت فەرامۆش نەکەین: وێنای فـەرمـانـڕەوای ستەمکاری خۆرهەڵاتی وەك ئلغایەك لەڕاستیدا گەشبین پیشاندەدرێ.) بەشی کۆتایی بەم شێوەیە، متوربەی نائاسایی لەڕۆژهەڵاتناسی و کشانەوە بۆ کلاسیزمی کۆتایی سەدەی هـەژدە، پاشەکشەیەکی دوو ئەوەندە لەکاتی مێژوویی ئێستادا، پەسندکردنی ئارامی دڵسۆزی خەیاڵ وروژێنەری تایبەتمەندی شادمانی برایەکی هەمەگیر. ئەوە تاکە نەوایەکە کە بەڕاستی خۆی نۆژەندەکاتەوە. دژایەتی تێوان پێشڕەوی هێڵێکی زۆر رێکی یەکەمی

> **لەئەنجامدا سەرمایەداری تەنها کۆمەڵەیەك نییە کە سنوور بەدەوری مەیدانێکی کۆمەڵایەتی ئەرێنیدا دەکێشێ، بەڵکو مەترسی رووکەشی - باڵادەستیە کە تێکرای فەزای کۆمەڵایەتی رێکدەخات، بە دەربڕینێکی دی سەرمایەداری شێوازێکی بەرهەمهێنانە، دەسەڵاتەکەی لەلاوازیەکەیدایە**

مـود مـان و دۆخـی بەپەلەی ناتەباو نەگونجاوی بەشی دووەم، ناتوانی لەوە حەتمی ترێت. جێی سەرسوڕمان نییە کە لە ساڵی 1826، دوو ساڵ دوای یەکەم ڕاپەڕاندن، هەندێ لەگەشتیاران، بەمجۆرە بەشی کۆتاییان شرۆڤەکردووە: (ئاهەنگی نەفرەت لـەتـەواوی ئـەوەی پێیدەوترێ شادی مرۆڤایەتی. جەماوەرێکی ترسناک بەهێزێکی پتەو دەردەکـەوێ، دڵەکان پارچە پارچەو ئاگری خواوەندی خوایەکان بەگاڵتەجاڕی پڕخرۆش و زەبەلاحیەکەی تەفروتووناد دەکات). (B, p. 93) (دیارە ئەم دێڕانەی مانای ڕەخنەگرتن نییە، لەبتهۆڤن، تەواو بە پێچەوانەوە، بەشێوازی ئادرنۆیی، دەبێ ناکامی مودمانی چوار بـەهـونـەری کاملی بتهۆڤن دابـنرێ: ئاماژەی ڕاستەقینەی شکستی پێشبازی ڕۆشنگەرانەی برایەتی جیهانگر.)

سەمفۆنیای ژمـارە نـۆ لێوانلێوە لەوشتە کە نیکۆلاس کۆک نـاوی دەنێ (هێما بەکار نـەبـراوەکـان): تووخمە زێدەبایەکان کاریگەری (توخمگەلێک کە لەموومانَدا ڕوودەدا) بەم مانایە ناکۆکن، گەرچی دیـار نییە ئـەو مانا زیادەیە چیە (B, p. 103). کۆک لیستی (مارشی پـرسـەی) لە ڕادەی 513 لە موومانی یەکەم، کنوپر کۆتایی موومانی دوو، دەنگە سەربازیەکان لەموومانی سێ، (فانفارەکانی تـرس)، مارشی تـوورك و زۆربەی کاتەکانی موومانی چوار هەژمار دەکات، بەڵگەی ئاوەوەیی هەموو ئەو توخمانە، (سیناریۆی مۆسیقی کەڵەکە کـردووە و ئیورێژی دەکـات) (B, p. 103). ماناکەیان، بەئاسانی، بەهۆی تەئویلی ئامانجی ئاشکرا لە ڕواڵەتی (سیناریۆی مۆسیقی) زاڵ، مانایەکی پێشتر جێگیرکراوی هەیێت (ئاهەنگی خۆشی، برایەتی هەمووان و هتد)، پێشتر مانای ئەو توخمە نـەدراوە و لەجۆری دیاری نەکردنی مەجازی لێهاتووە . گوایە ئێمە دەزانین لـەوێ مانایەك پەنهانە (یان دەبێ بێت) بێ ئەوەی کە هەرگیز بتوانین جیبەتی ئەم مانایە بسەلمێنین.

ئێستا چـارەسـەر چیـیـە؟ تاکە چارەسەری بنەڕەتی، گۆڕینی ئێکراپی تێڕوانین و خستنەڕووی بەشی یەکەمی مودمانی چوارە لەبری کاری مەسەلەساز. لەڕاستیدا، سەرەتای لادان، تەنها ڕادەی 331، بە چوونە ئاوەوەی Marcia Turca نییە، بەڵکو هەر لەبەراییەوە هەموو شتێك خەوشدارە. دەبێ قبوڵی بکەین، کە ساختەکاری بێ گیان لە (چەکامەی سروو)دا هەیە، لە ئەنجامدا، پشێوی دوای ڕادەی 331، جۆرێك گەڕانەوەیە بۆ کاری کپ کراو، سمپتۆمی کە لە هەمان سـەرەتـاوە نـادرووسـت بـوو. چ دەبێت ئەگەر لە نوێوە ڕووبەڕووی ببینەوە و نادرووستەکانی بخەینە لاوە؟

ئـایـا ئـەمـڕۆ ئـەوروپـا تـووشـی پارودۆخێکی لەوچەشنە نییە؟ دوای بانگهێشتکردنی ملیۆنان کـەس، لە بەرزترین تا نزمترین بۆ لەئامێزگرتنی یـەکـتری، پارچـەی دووەم بە شوومی کۆتایی دێت: (بـەڵام ئەو کە ناتوانێ دڵخۆشی بکات، با لە پەنایەك بگری)23. تەنزی (چەکامەی سروو)ی بتهۆڤن وەك سرودی ئافەرمی ئـەوروپـا، کە ئامـادەیی تورکیا، هـۆکـاری قەیرانی ئێستای یەکیەتیەکەیە. بەپێی زۆرینەی دەنگەکان، ئەندامیەتی تورکیا هۆی سەرەکی دژایەتی کەساتێك بوو، کە لە دوا ڕاپرسی فەرەنسا و هۆڵەندا وەڵامی نەرێنیان دایـەوە. دەکرێت ئەو نە بە ڕەگی لە ڕاستی پۆپۆلیستدا هەبێ (نە بە هەڕەشەی تورکیا بۆسەر کەلتورەکەمان، نە بەکرێکارانی هەرزانی تـورك) یا لە فرە کەلتوری لیبڕاڵ (تورکیا ڕێی هاتنە ژوورەوەی پێ نەدراوە، شێوەی مامەڵەی لەگەڵ کوردەکان ئاماژەی نەپاراستنی مافەکانی مرۆڤە)، لە ڕوانگەی دژەوە، بەڵێ بە هەمان ئاتەواوی، دوا کادێنزای بتهۆڤنە. ئایا دەبێ تورکیا ڕێی چوونە ژوورەوە بدۆزێتەوە، یان دەبێ ڕێپێدراو بـۆ پەنهانکردنی خـۆی، گـریـان، لە یەکیەتیەکە (Bund) بێت؟ ئایا ئەوروپا دەتوانێ پاش (مارشی توورك) بمێنێتەوە؟ هەروەك کۆتایی سەمفۆنیای ژمارە نۆ، چ دەبێ ئەگەر کێشەی سەرەکی نەی تورکیا، بۆخۆی میلۆدی سەرەکی بێت؟ ئـاوازی یەکیەتی ئەوروپا، وەك دەستە بژێرانی تەکنۆکراتی پۆست سیاسی برۆکسل بۆمان دەژەنێ. ئێمە پێویستمان بەمیلۆدیەکی تـەواوو نوێیە، پێناسەی تازەی خودی ئەوروپا. کێشەی تورکیا، سەرلێشێواوی ئەوروپا لەپەیوەندی بە تورکیا، نەك دەربارەی تورکیا، بەڵکو دەربـــارەی ئـاڵـۆزی پێناسەی خـودی ئەوروپایە.

تەنگژەی ئێستای ئـەوروپـا چیە؟

ئەوروپا کەوتۆتە قەپاڵی نێوان ئەمریکاو چینەوە. هەردووکیان، میتافیزیکیانە، یـەکـسـانـن شـێـتـی ئـانـومـێـدانـەی یەکسان بەتەکنەلۆژیای لغاو پساو ڕێکخستنەوەی سەرێیی مرۆڤی مام ئـاوەنـدی. کاتێك تەکنیك دوورتـریـن قوژبنی دنیای داگیرکردووەو دەتوانێ ببێتە وەبەرهێنەری ئـابـوری، کاتێك هەر ڕووداوێـکـت بـوێ، لەهەر شوێن

و کاتێك کە بەوێە جۆئان دەوێ بەو خێراییە لەبەردەستە، کاتێك کە لەرێگای پۆشەری زیندووی تەلەفزیۆنی دەتوانی هاوکات شەرێك لە بیابانەکانی عێراق و ئۆپێرایەك لەپیچینگ ئەزموون بکەی، کاتێك کە لەتۆری دیجیتاڵی جیهانی، کات شتێك جگە لەخێرایی، یەکسەرو هاوکات نییە، کاتێك کە براوەی تەلەفزیۆنی بە بەرزترین مرۆڤ دا دەنرێی، پاشان بەڵی، پرسیار وەك تارمایەك بەسەر تێکڕایی ئەو هاتوهاوارانەوە دەردەکەوێ، بۆچی؟ بۆ کوێ و پاشان چی؟24

ئەوروپیەکان هایدگەر ئاسا پێویستیان بەرووبەڕووبوونەوەی تەئویلیە (Auseinandersetwng)، رووبەڕوو بوونەوەی ئەوانی دی، هەروەها رابردووی خودی ئەوروپا لەڕوانگەی تەواوەوە، لە کۆنەوە و رەگی جوولەکەیی - مەسیحی تا ئەندێشەی دەوڵەتی خۆشگوزەران کە بەم دواییە مرد. ئەمرۆ ئەوروپا بۆ دوو ئەلگۆ دابەش بووە، مۆدیلی وەك دەڵێن ئەنگلۆساکسۆن، واتە پەسندکردنی مۆدێرنیزاسیۆن (هاوتای پاسای سیستەمی نوێی جیهانی) و مۆدیلی فەرەنسی - ئەڵمانی، واتە پاراستنی هەرچی زیاتری دەوڵەتی خۆشگوزەرانی کۆنی ئەورویی. ئەو دوو بژاردەیە دوو رووی دراوێکن و ئەرکی راستەقینەمان، نەگەڕانەوەیە بۆ جۆری رابردووی ئایدیالیە - ئەڕازی کردنی ئەورووپیەکان بەوەی کە، ئەگەر خوازیارن ئەوروپا وەك دەسەڵاتێکی جیهانی بمێنێتەوە دەبێ بەخێراترین رێگای گونجاو خۆیان لەگەڵ مەیلی ئەم دوایەی بە جیهانی بوون بگونجێنن، هەروەها ئابێ ئەو ئەرکە پەیوەست بێ بەوەی، کە لەوانەیە خراپترین بژاردەیە، گەڕان بۆ (سەنتێزی ئەخلاقی) ئیوان نەریتی ئەورویی و بەجیهانی بوون، بە ئامانجی گەیشتن بەکەڵکەڵەی ئاوئانی بەجیهانی بوون بە رووخساری ئەورویی.

هەر قەیرانێك بەجۆرێك لەخۆیدا، داینەمۆی سەرەتایەکی نوێیە، هەر شکاتێکی ستراتیژی و کرداری لە لێپرسینەوەی ماوە کورت (بۆ رێکخستنەوەی سەرلەنوێی دارایی یەکیەتیەکە و هتد) بە نیعمەتێکی بێچراوە دادەنرێ، دەرفەتێك بۆ پێداچوونەوەی هەموو بنەمایەکان. ئێمە پێویستمان بە بەدەستهێنانەوەی - لەکاتی - دووبارە کردنەوەین (Wieder Holung -) لە رووبەڕووبوونەوەی رەخنەیی بە تێکڕای نەریتە ئەوروپیەکان، دەبێ ئەو پرسیارە دووبارە بکەینەوە، کە ئەوروپا چیە؟ یان ئەورویی بوون ماناى چی؟ بەم شێوەیە بەرایی نوێی دانا، کاری دژوار کە ئێمە بەهەنگاوئانی ئاشارەزایی، نا چارمان دەکات مەترسی گەورە قبوڵ بکەین. هێشتا تەنها ئاڵوگۆڕ نەمانی ئارامییە، گۆڕانی شێوەی پەیتا پەیتای ئەوروپا بەوەی حوکمی یۆنانی بۆ ئیمپراتۆری کامڵبووی رۆم هەیە، ئامانجێك بۆ جیهانگەری نوستالیژیك بەبێ هیچ هاوپەیوەستیەکی کرداری25.

لەسەرووی ئەوەوە، دەبێ دەربارەی گریمانەی لەسەر هەق بوونی هایدگەر بخەینە مەترسیەوە، هەر چەند ئەك لەماناپەك کە دووراپی بوو چ دەبێ ئەگەر دیموکراسی دەرووی جوونە دەرەوە ئەبێ لەم تەنگزەیە؟ لە یاداشتەکانی دەربارەی پێناسەی کەلتور، موحافزکاری گەورە، تی سی ئەلیۆت بیرماندێنێتەوە کە هەندێجار تاکە رێگات، هەڵبژاردنی ئێوان دەستەگەرایی و بێ باوەڕییە، مادام کە تاکە رێگای زیندوو هێشتنەوەی ئایین دروستکردنی درزی دەستەگەریە لەجەستەیدا. ئەمرۆ ئەوە تاکە چانسمانە. تەنها بە (درزی دەستەگەری) لە میراتی باوی ئەوروپا، یان جیاکردنەوەی تابوتی هەڵساوی ئەوروپای کۆن، دەتوانین میراتی زیندوکراوەی ئەوروپا بەزیندوویی بهێڵینەوە. دەبێ درزێکی وا ئامانجی گریمانەیمان بکاتە مەسەلە، پێش نووسین دەربارەی تەنگژەی ئێستا، کە نەخراونە بەرباس، وەك دیاردەیەك کە زۆرجار وەك سیستەمی نوێی جیهان دیاریدەکرێ، هەروەها پێویستی بەراپیکردنە لەرێگای (مۆدێر نیزاسیۆن). بەراشکاوی دەبێ بوترێ، ئەگەر سەرهەڵدانی سیستەمی نوێی جیهانی، جوارچێوەی بۆ مێژکرد - دانەنراوە - بۆ هەموومان بێت، ئەوکاتە ئەوروپا دۆڕاوە، بەمەش تاکە چارەسەر خستنە مەزنسیەوە و شکاندنی تەلیسمی چارەنووسمانە. هیچ شتێك نابێ وەك کاری رووماڵ نەکراو لەوینەمایە نوێیە قبوڵبکرێ، نەپێویستی بە (مۆدێرنیزاسیۆن)ی ئابوری و نەبێ پیرۆزی لیبراڵ و دیموکراسی.

بەمەش هەرچەند بۆچوونی جیاواز، یەکپارچەو رەوا پشتیوانی لە نە ی ئەڵمانی - فەرەنسی ناکا، بەڵام لانیکەم فەزا بۆ سەرهەڵدانی بۆچوونێکی وا دەکاتەوە، بەدەستەواژەیەکی دی، چالێك لێدەدا کە داواکاریەکان، بە پێشنیازی نوێ پڕیدەکەنەوە - لەدژایەتی بابەتی پارێزەرانی دەستوور سیاسییە کە بەکردەوە، بەربەستی ئەندێشە و

خستنەرووی پارودۆخی ئەگەراوەی کاری راپەراندن -. پەیامی ئە ی فەرەنسی، بۆ هەمووان کە گرنگی بە ئەوروپا دەدەین، رەتکردنەوەی شارەزایانی گومناو کە لەگوزەی رەنگاورەنگ و درەوشـاوەی فرە کەلتورگەرایی لیبراڵ، کاڵاکانیانمان پێ دەفـرۆشـن، کاڵاگەلێك کە ئاینێتە بەربەستی بیرکردنەوەمان. کاتی ئەوە هاتووە کە بەناچاری ئاگامان لە بڕیاری سیاسی بەجێ بێ بۆ خواستەکانمان. هیچ ئاسۆیەکی گەشبین لەبەرچاوی جوانی ئێمە ئەم کارە ناکات.

سەرچاوە:

- **Ziezk, Slavoj, «Against the Populist Temptation», Critical Inguiry 32 (Spring 2006).**

پەراوێزەکان

1- زۆربـەی شرۆڤەکارانی پارێزەری یەکیەتی ئـەوروپـا بەبۆچوونی کۆك، ئامادەیی ئەندامی خۆرهەڵاتی نوێی یەکیەتیەکەی بـۆ بەرگەگرتنی زیانە داراییەکان بە پەرفـتاری خۆخوازانە و سەرسەختانەی بەریتانیا، فەرەنسا، ئەڵمانیا هـەموو ئەندامە کۆنەکانی دەشوبهاند؛ بـەم حاڵە دەبـێ ریاکاری سلۆڤێنی و ئەندامەکانی دیکەی خۆرهەڵاتی لەبیربوو؛ ئەمان بەشێوەیەك رەفتاریان دەکرد کە گوایە دوایین ئەندامی یانەیەکی پاوانکارین و دەیانەوێ دوا کەس بن کە مۆڵەتی پەرینەوە وەردەگـرێـت. کاتێك لەلایەك کە فەرەنسایان بە رەگەزپەرستی ئاوانبار دەکـرد، لـەلاکـەی دیکە دژی هاتنەناوەوەی تورکیا بوون.

2- بڕوانە: Emesto Laclau, On Populist Reason (London, 2005)

3- ئەم جیاکاریە وەك ئەو جیاکاریەیە کە مایکل والزیر (Michael Walzer) لە نێوان ئەخلاقی کاڵ و تۆخدا دەیکات (Michael Walzer, Thick and Thin 1994) گردبوونەوەی زۆری ساڵی 1989 لە پـراگ بە نموونە دێنێتەوە، کە بووە هـۆی رووخـانی رژێمی کۆمۆنیستی، لەسەر زۆربەی لافیتەکان تەنیا نوسرابوو حەقیقەت، دادپــەروەری و ئـازادی درووشـمـە تێکراییەکان کە تەنانەت دەسەڵاتدارانی کۆمۆنیستیش ئاچار بوون پشتگیریان بکەن؛ مەسەلە لە تۆزی خواستە تۆخەکان (دەستپێشخەراوو دیار) پەنهان بوو - خواستی وەك ئازادی چاپەمەنی، هەڵبژاردنی فرە حزبی و... - کە ئەو درووشمە سـادە و تێکراییە ئاماژەی بە نیازی خەڵك دەکرد. بەکورتی، گێشە تەنیا لەسەر مانای وشەی ئازادی و دادپەروەری بوو.

4· On Populist Reason, P.88.

5· On Populist Reason, P.90.

6- زۆربەی داکۆکیکارانی رژێمی هۆگۆ چاڤێز لە ڤەنزویلا دژی رەوشی خۆهەڵکێشانە و هەندێجار دێهاتیانەی لە وەگەڕخستنی جوڵانەوە جەماوەریە گەورەکان بۆ خۆرێکخستنی هەژاران و نەداران، رەوشێك کە دوای لەکار لێدانی لە کودەتایەك کە بە هوکاری ئەمریکا ئەنجامدرا، دووبـارە گێراپانەوە سەر کورسی دسەڵات؛ دەکەمەنە ئەگەر گومان بکەین کـەسێك دەتوانێ دووەم بەپێ یەکەم بەدەست بێنێت. جوڵانەوەی جـەمـاوەری پێویستی بـە کـەسایەتی هاوشێوەی رابـەری کاریزماتیك هەیە. خاڵی لاوازی چاڤێز لە شوێنێکی ترە، هەمان هۆکار کە وای لێ دەکات بتوانێ دەورەکەی بیبینێت: پارەی ئەوت. گوایە ئەوت، ئەگەر رێ و راست مایەی هیلاکی ئەبێت، بەخششی دووفـاقی (هـەم باش و هەم خـراپ)ە. بەهۆی بوونی پاشەکەوتێکی وایـە کە دەتوانێت بە فیگۆرە پۆپۆلیستیەکان درێژە بە رێگاکەی بدات، بەبێ دانی بەهای ئەواوویان، بەبێ هیچ جۆرە تازەگەریەکی حەقیقی ئاستی ئابووری و کۆمەڵایەتی. پارەکەی دەتوانێ سیاسەتی ئاتەبا بگرێتەبەر (بەهێزکردنی هەنگاوەکانی دژی کەپیتالیستی - پۆپۆلیستی و دەست ئەکراوی داناتی بینای سـەرمایەداری)، ئەو سیاسەتانەی کە جگە لە هەڵاسێنی کار (وەرچەرخانی بەدەماپی) نین. (چاڤێز بەپێچەوانەی دەمەقاڵێکانی دژی ئەمریکا، بەزۆری چاوەڕێـرە کـە قـەرزەکـانی ڤەنزویلا بەرێکوپێکی بدرێتەوە بە ئەمریکا؛ بە کردەوە فیدێلیکە خاوەن ئەوت.)

7- Sigmund Freud, Group Psychology and the Analysis of the Ego (1921).

8- On Populist Reason, p. 166.

9- George Lakoff, Dont Think of an Elephant (New York, 2004), p.55.

10-بـەکـەمـێك بـرۆزیــەوە دەبـێ بوترێ: هەندێجار جەپ لە خستنەرووی جوارچێوەیەکی لەم جەشنە سەرکەوتووە،

هەرچەند ئەك جمك بە خۆش ناوی، بۆ نموونە لە کۆتایی دەیەکانی 1930 و دەیەکانی 1940 لەکاتی پتەوکردنی ستراکتۆری یەکێتی جەماوەری سۆڤیەت (پێشوو) بەرێگایەك کە دادگایی کردنی نمایشی دەیەکانی 1930 رەوایی بەدەست بێنێت.

11- Lakoff, Dont Think of an Elephant, pp. 9394-.

12- بە وەرگرتن لە: Mary Zournazi, Hope (London, 2005), p. 145.

13- Laclau, «Las manos en la masa,» Radar, 5 June 2005, p. 20.

14- Jacques Ranciere, Disagreement; politics and philosophy, trans. Julie Rose (Minneappolis, 1998), p. 23.

15- باشترین نموونە بۆ مەسەلە بوونی شێوەی بەرایی تێکڕایی، چیرۆکێکی جەنگی جیهانی یەکەمە دەربارەی سەربازێکی ئینگلیزی جینی کرێکار، کە لە مۆڵەتدا رووبەڕووی گەنجێکی جینی باڵا بۆوە، کە لە ئاسودەیی دا بەبێ هیچ ئیگەرانیەك لە شەڕ درێژەی بە ژیانی خۆشی ئینگلیزی دەدا. (ئێوارانێکی پڕ پێشوازی و هتد) کاتێك سەربازەکە بە تورەییەوە لە گەنجەکەی پرسی، (چۆن دەتوانی دابنیشی و چێژ وەرگری کاتێك ئێمە خوێنی خۆمان دەکەینە قوربانی رەوشی ژیانمان؟) گەنجەکە بە هێمنی وەڵامی دایەوە، (من ئەو رەوشەی ژیانم کە تۆ لە سەنگەردا بەرگری لێ دەکەیت!)

16- Ontologie و haunt logie هەر دووکیان بەفەرەنسی بەشێوەیەك گۆ دەکرێن. ئەویش لە یاری قسەی دریدا لە کتێبی تارمایەکانی مارکسیە. و. ف.

17- On Populist Reason, p. 152.

18- سنورداری پۆست سیاسەت بەباشترین شێوە بە هەڵبژاردنی ساڵی 2005 دەرکەوت (نەك بە سەرکەوتنی پۆپۆلیزمی دەستی راست)؛ وێڕای دابەزینی خۆشەویستی تۆنی بلێر (وەك ناخۆشەویسترین تاکی بەریتانیا دەنگی هێنا)، هیچ رێگایەك بۆ دەربڕینی سیاسی ئەو نارەزایەتییە نەبوو؛ بێبڕ کردنێکی وا تەنها دەیتوانی تەقینەوەکانی دەرەوەی پەرلەمانی لێ بکەوێتەوە.

19- Was will das weib?

20- بڕوانە: Nicholas Cook, Beethoven: Symphony No. 9 (Cambridge, Mass., 2003) کە لە دەقەکەدا B بەسمۆڵی هاتووە.

21- تەنانەت هەندێك لە رەخنەگران ئەزگەرەی پێکەئیناوی بە ئالی و تەپڵەکان لەبەرایی Marcia turcaیان بۆ دەرکردنی یا لە سك شویهاند؛ بڕوانە B,p. 103

22- «u»berm Stemenzelt Muss ein lieber Vater wohnen› B, p. 108.

23- Und wers nie gekonnt, der stehle Weinend sich aus disem Bund (B, pp. 1089-).

24-هەرکەسێك کە لانیکەم ئاشنایی لەگەڵ ئەندێشەکانی هایدیگەر هەبێت، بە ئاسانی لەو پەرەگرافە گێڕانەوەی تەنزاوی پارچەی بەناوبانگ لە سەرەتایەك بەسەر میتافیزیکی دەست نیشان دەکات: Manin Heidegger, Introduction to Metaphysics, trans. Gregory Fried (New Haven, Conn., 2000), pp. 28-29.

25- لە مارسی 2005، پوختەیەکی لە بەڵگەنامەی سەرەوەی بە نهێنی بڵاو کردەوە، کە نەخشەکێشی بەرنامەی ئەمریکا دەسەڵاتی سەربازی بەسەر جیهانەوە بوو. ئەم بەڵگەنامەیە بۆچوونێکی کردەگەرایانەی بۆ شەڕ، هەمەلایەنەی تێڕوانینی لاوازتر لەسەربنەمای هەنگاوی بەرگرانە و بەرگریە کە لەسەر چوار شەرکی سەرەکی دەوەستێتەوە: بەشداری پێکردنی دەوڵەتانی سەرنەکەوتوو لاواز بۆ ئەزۆك کردنی هەڕەشەکانی تیرۆریستی ناوخۆیی، بەرگری لە نیشتمان، بریتیە لە پەلاماری زۆربەیان لە گرووپە تیرۆریستیە نەخشە داڕێــــــزەری پەلامارەکان؛ کارتێکردنی بژاردەکانی وڵاتانی وەك چین و روسیا لەدوو رێگای ستراتیژەوە؛ رێگری دەوڵەتانی نەیار و گرووپە تیرۆریستیەکان لە گەیشتن بە چەکی کۆکوژی. ئایا ئەوروپا لەسەر ئەمە رازی نیە؟ ئایا بە پێنیی دەوری یۆنانی خاوبووەوەی ژێر دەسەڵاتی ئیمپراتۆریەتی زەبەلاحی رۆم رازی دەبێت؟

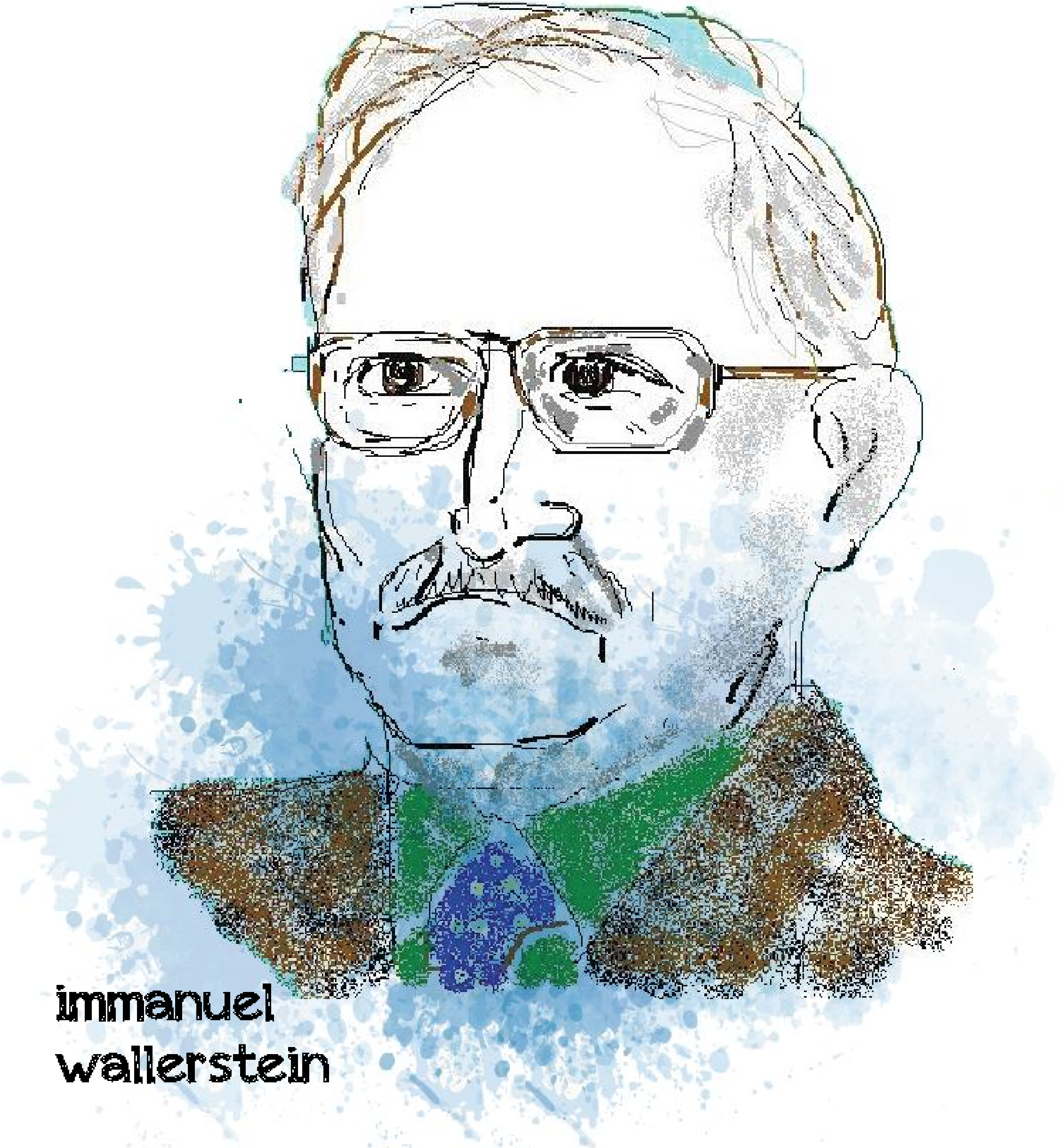
immanuel
wallerstein